

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Ohjattu harjoittelu kansainvälisessä oppimisympäristössä

- Ohjaajien kokemuksia ja käsityksiä suomalaisen opiskelijan ohjauksesta irlantilaisessa tulkkivälityskeskuksesta

Laura Pesonen

Viittomakielentulkki (240 op)

Huhtikuu 2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Laura Pesonen	Sivumäärä 49 ja 2 liitesivua
Työn nimi Ohjattu harjoittelu kansainvälisessä oppimisympäristössä – Ohjaajien kokemuksia ja käsityksiä suomalaisen opiskelijan ohjuksesta irlantilaisessa tulkkiälityskeskuksesta	
Ohjaava(t) opettaja(t) Hanna-Kaisa Turja	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Humanistinen ammattikorkeakoulu	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa irlantilaisten ohjaajien kokemuksista suomalaisista harjoittelijoista ja heidän ohjauksestaan sekä yhteistyöstä Humanistisen ammattikorkeakoulun kanssa. Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Bridge Interpreting Ltd:n välillä on ollut yhteistyötä kolmen vuoden ajan, mutta sitä ei ole dokumentoitu. Tiedontarve toimi tutkielman lähtökohtana. Tutkimuskohteena ovat irlantilaisen tulkkiälityskeskuksen omistajat, jotka toimivat harjoitteluohjaajina suomalaisille harjoittelijoille. Opinnäytetyö on toteutettu ohjaajan näkökulmasta.</p> <p>Opinnäytetyön tilaajana on Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto on kerätty teemahaastatteluiden avulla, jotka on toteutettu marraskuussa 2010 sekä helmikuussa 2011. Haastattelut toteutettiin englanniksi ja sen jälkeen saatu materiaali on käännetty suomenkielille. Teoriaa ja saatua tutkimusaineistoa jaettiin teemoiksi, joiden avulla ohjaajien käsityksiä tarkasteltiin. Tutkimuksen tavoitteena ei ollut kerätä yleistettävää tietoa vaan ohjaajien henkilökohtaisten kokemusten kartoittaminen oli tärkeintä.</p> <p>Tämän tutkielman perusteella voidaan todeta, että tärkeimmiksi opiskelijan ominaisuuksiksi nousivat kiinnostuneisuus, motivoituneisuus, sosiaalisuus ja itseohjautuvuus. Tutkielman tulokset osoittavat, että huomionarvoisiksi ohjauksen osa-alueiksi nousivat opiskelijan tukeminen, motivointi opiskeluun, palautteen antaminen ja arviointi. Saadut tulokset osoittavat myös, että yhteistyön myönteisiksi vaikutuksiksi korostuivat kokemusten jakaminen, toimintatapojen vertailumahdollisuus ja hyvien vuorovaikutussuhteiden luominen.</p> <p>Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, koska ohjatun harjoittelun oppimisympäristön kehittäminen on kannattavaa. Työ palvelee lisäksi seuraavia ulkomaille harjoittelua suorittamaan lähteviä opiskelijoita. Kansainvälinen yhteistyö koetaan merkitykselliseksi sekä työelämän että koulutuksen näkökulmasta. Jo saadut hyvät kokemukset kotimaassa harjoittelukäytäntöiden toteutuksesta osoittavat niiden mahdollisen toimintakelpoisuuden myös ulkomailta.</p>	
Asiasanat: oppilaanohjaus, kansainvälisyys, ohjaus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Sign Language Interpretation

ABSTRACT

Author Laura Pesonen	Number of Pages 49 and 2 affix page
Title Training in international learning environment – Training instructors experiences and thoughts about guiding a Finnish student in Irish interpreter center	
Supervisor(s) Hanna-Kaisa Turja	
Subscriber and/or Mentor HUMAK University of Applied Sciences	
Abstract <p>The aim of this study was to find out what kind of experiences Irish instructors have of Finnish interpreter students and guiding them during training period. The aim was also to find out how the Irish training instructors have experienced collaboration with Humak University of applied sciences and with sign Language Interpreting degree program. Humak University of applied sciences and Bridge Interpreting Ltd have had collaboration for three years but it has not been properly documented. Need of this specific information is the baseline of the thesis. Irish Bridge Interpreting Ltd' interpreters liaison center's two owners formed the research group. They have also worked as instructors for Finnish students during all the previous training periods. This thesis is comply with instructor's point of view.</p> <p>The subscriber of this thesis is Humak University of applied sciences. The thesis was conducted using qualitative methods. The research was done by using theme interviews which were done in November 2010 and February 2011. The interviews were conducted in English then received materials were translated to Finnish. The results and theory were divided in different themes through which instructor's thoughts were analyzed. The aim of this study was not find out any general information but to survey instructors personal experiences and thoughts.</p> <p>This study suggests that student's main features are to be interested in learning, motivation, sociality and self-guidance. According to the study important areas of guidance are support the student, motivate to study, giving feedback and evaluation. The result of this study indicates that positive effects of liaison are sharing experiences, comparing work habits and building good coactions relationships.</p> <p>The theme of this thesis is contemporary because developing learning environment of guidance is profitable. This study also provides information to the next students who are going to study abroad. International collaboration is seen significant by working life and education's point of view. Earlier good experiences from accomplishing functional training habits in home country shows their possibilities of working well also at abroad.</p>	
Keywords: student guiding, internationally, guidance	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 VIITTOMAKIELENTULKKI	3
2. 1. Viittomakielentulkkien koulutus Suomessa	4
2. 2. Viittomakielentulkkien koulutus Irlannissa	5
3 HARJOITTELU AMMATTIKORKEAKOULUSSA	7
3. 1. Harjoittelu Humanistisessa ammattikorkeakoulussa	9
3. 2. Harjoittelu viittomakielentulkinkoulutusohjelmassa	12
4 KANSAINVÄLINEN OPPIMISYMPÄRISTÖ	13
4. 1. Erasmus – vaihto-ohjelma	14
4. 2. Harjoittelu kansainvälisessä työympäristössä	16
4. 3. Bridge Interpreting Ltd.	17
5 OHJATUN HARJOITTELUN OSAPUOLET	18
5. 1. Opiskelija	20
5. 2. Ohjaaja	23
6 OHJAAMINEN	25
6. 1. Ohjaamisen tavoitteet	26
6. 2. Ohjaus ammatillisen kasvun ja kehityksen tukena	27
7 TUTKIELMAN TOTEUTTAMINEN	29
7. 1. Tutkimustavoite ja -kysymykset	30
7. 2. Tutkimusmenetelmä	31
7. 3. Aineiston keruu	32
8 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU	34
8. 1. Ohjaajien käsitykset opiskelijan toivottavista ominaisuuksista	34
8. 2. Ohjaajien käsitykset ohjauskäytänteistä	37
8. 3. Ohjaajien käsitykset kansainvälisestä koulutusyhteistyöstä	41
9 POHDINTA	43
LÄHTEET	46
LIITTEET	50

1 JOHDANTO

Humanistisen ammattikorkeakoulun (Humak) strategiassa yhtenä tavoitteena vuodelle 2012 on tuottaa tulevaisuuden osaajia eri toimialoille. Humakin tavoitteena on tehdä yhteistyötä niin kansallisten kuin kansainvälisten tahojen kanssa. Näin arkielämän lähtökohdista nousseisiin kehittämistarpeisiin voidaan löytää ratkaisuja sosiaalisesta ja kulttuurillisesta kanssakäymisestä. Humanistinen ammattikorkeakoulu on opinnäytetyöni tilaaja. Tutkielmani avulla Humak saa tietoa yhteistyökumppaninsa kokemuksista ja mahdollisuuden kehittää kansainvälistä toimintaansa. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011, 7.)

Harjoittelut ovat olleet mukana ammattikorkeakouluopinnoissa koulujen perustamisesta lähtien. Ennen ammattikoulujen perustamista käsityöläisammattien mestarit oppivat taitonsa mestari-kisälliopetus käytännön kautta. Oppipojasta kisälliksi ylennetty kehitti omaa ammattitaitoaan tutustumalla alansa uusiin suuntauksiin ja matkusteli paljon niin kotimaassaan kuin ulkomaillakin. Vaikka kisällijärjestelmää ei enää ole, on harjoitteluiden ja kansainvälisten vaihto-opintojen arvostus yhä osa suomalaista opiskelukulttuuria. (Eskola 2010.)

Nykyisin vanha mestari-kisälliopetus käytäntö ei ole enää toimiva. Tämän päivän harjoittelussa on parhaimmillaan kyse kolmen eri osapuolen välisestä yhteistyöstä; opiskelijan itsensä, ammattikorkeakoulun edustajan sekä harjoitteluorganisaation. Nykyään ammattikorkeakoulussa saatuja teoriaopintoja harjoitellaan ohjatusti käytännössä harjoittelujen aikana. Käytännön opiskelussa ohjaaja ja opettaja auttavat opiskelijaa näkemään, kuinka asiat ilmenevät todellisuudessa asiakkaiden kautta ja miten teoriat tukevat käytäntöä. (Eskola 2010; Salonen 2005, 17.)

Ammattikorkeakoulujen opiskelumenetelmiin kuuluvat nykyisin opiskelijan vapaavalinnaiset kansainväliset vaihdot. Henkilökohtainen ja ammatillinen kiinnostukseni kansainväliseen toimintaan vaikutti valintaani suorittaa harjoitteluni ulkomaisessa tulkkikeskuksessa. Suoritin neljännen opiskeluvuoden harjoittelun syksyllä 2010 Irlannissa. Olin työharjoittelussa Dublinissa, Bridge Interpreting Ltd:ssä, mikä on suurin yksityinen tulkkauspalvelua tarjoava yritys Irlannissa.

Harjoittelua ammattikorkeakoulutasolla on tutkittu sekä Suomessa että ulkomailla. Kuitenkin jatkuvassa yhteiskunnallisessa muutoksessa koulutuksen ja myös harjoittelun merkitystä, tavoitteita sekä toteuttamistapoja on syytä arvioida ajoittain uudelleen. Kokemus on osoittanut, että koulutusorganisaation ja työelämän suunnitelmallinen yhteistyö parantaa käytännön asioiden sujuvuutta ja opiskelun tavoitteellisuutta, lisää opettajien tietoa tämän päivän toimintamalleista sekä myös työelämässä toimivien ammattilaisten tietämystä.

Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Bridge Interpreting Ltd:n välillä on ollut yhteistyötä kolmen vuoden ajan. Yhteistyötä on todennettu aikaisemmista harjoitteluista vain harjoitteluraporteilla, jotka on kirjoitettu ainoastaan opiskelijan näkökulmasta. Näistä syistä varsinainen tieto organisaatioiden välisestä yhteistyöstä ja irlantilaisten ohjaajien kokemuksista sekä tavoitteista puuttuu. Tästä syystä pidän opinnäytetyötäni tarpeellisena ja perusteltuna. Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, koska ohjatun harjoittelun oppimisympäristön kehittäminen on kannattavaa sekä työelämän että koulutuksen näkökulmasta.

Tietoperustaan tutustuessani ja omien kokemusten kautta voin todeta, että ohjaajan merkitys harjoittelun onnistumiselle on ratkaiseva ja siksi opinnäytetyössäni keskityn tarkastelemaan harjoittelua ohjaajan näkökulmasta. Tutkielmani tavoitteena on saada tietoa irlantilaisten ohjaajien kokemuksista suomalaisista harjoittelijoista ja heidän ohjauksestaan sekä yhteistyön tekemisestä Humanistisen ammattikorkeakoulun kanssa. Tutkimuskysymyksinäni ovat; mitkä ovat ohjaajan näkökulmasta opiskelijalta toivottavia ominaisuuksia, miten ohjaajat kokevat yhteistyön Humakin viittomakielentulkin koulutusohjelman kanssa ja miten ohjaajat kokevat suomalaiset harjoittelukäytänteet.

Opinnäytetyöni alussa käsittelen tutkimusaiheeseeni liittyvää teoriaa. Teoriaosion jälkeen avaan tutkimusprosessia ja aineiston hankintamenetelmiä. Tutkimusaineisto perustuu irlantilaisten harjoitteluohjaajieni teemahaastatteluihin, jotka toteutin harjoittelussa marraskuussa 2010. Lisäksi keräsin aineistoa harjoitteluohjaajilta teemahaastattelun avulla, joka suoritettiin sähköpostin välityksellä helmikuussa 2011.

2 VIITTOMAKIELENTULKKI

Tarkastelen tutkielmani aluksi Suomen ja Irlannin viittomakielentulkkien koulutusta, sillä viittomakielen asema ja arvostus vaikuttaa voimakkaasti myös maassa toteutettaviin tulkkauspalveluihin ja tulkkien koulutukseen. Näissä maissa pätevyyden tulkin ammattiin saa erilaisia koulutusväyliä myöten, mutta oppimisympäristöt ovat vertailtavissa ja asiasisältö on samankaltainen. Koulutusjärjestelmän tunteminen ennakolta helpottaa vieraan maan tulkkien työskentelyn arviointia. Viittomakielten välinen ero tulee huomioida myös harjoittelua ja sen tavoitteita suunniteltaessa. Vieras viittomakieli estää suomalaista opiskelijaa tekemästä varsinaista tulkkausta, vaan opiskelu vaihdon aikana tapahtuu ainoastaan havainnoinnin kautta.

Suomessa kuurojen yhteiskunnallinen asema on kansainvälisesti tarkasteltuna hyvä. Suomessa on noin 14 000 ihmistä, jotka käyttävät viittomakieltä päivittäin, heistä noin 7000 on kuuroja. Tulkkauspalvelut siirtyivät kunnilta Kansaneläkelaitoksen (Kela) hoidettavaksi syyskuussa 2010. Tulkkauspalvelujen välityskeskus välittää kaikkiaan 650 tulkin palveluita. Vuoden 2010 loppuun mennessä Kela välitti tulkin lähes 20 000 tilaukseen. (Salmi ja Laakso 2005, 458; Kansaneläkelatos 2011.)

Irlannissa on noin 40 000 ihmistä, jotka käyttävät päivittäin viittomakieltä, heistä noin 5000 on kuuroa. Viittomakielisillä ei ole oikeuksia vaatia palveluita omalla äidinkielellään, sillä viittomakieltä ei ole virallisesti tunnustettu. Siksi asiakkaat joutuvat maksamaan itse kaikki tulkkauspalvelut, jotka toteutetaan yksityisellä sektorilla. Julkisella sektorilla toteutetut tulkkausmaksut maksaa hallitus. (Trinity College Dublin 2010.)

Tulkin avulla kuuroilla on tasa-arvoinen mahdollisuus saada palveluita omalla äidinkielellään ja osallistua yhteiskunnan toimintaan kokonaisvaltaisesti. Viittomakielentulkki on tulkkauksen ja viestinnän ammattilainen. Viittomakielen tulkin työkieliä ovat jokin puhuttu ja jokin viitottu kieli, esimerkiksi suomi ja suomalainen viittomakieli. Tulkkaus vaatii tulkilta molempien kielten erikoisosaamista. Työssään viittomakielen tulkin tulee noudattaa ammattieettistä säännöstöä. (Salmi & Laakso 2005, 275,277; Suomen Viittomakielentulkkit ry. 2011)

2. 1. Viittomakielentulkkien koulutus Suomessa

Suomi tunnusti toisena maana maailmassa vuonna 1995 viittomakielen viralliseksi kieleksi perustuslaillisella tasolla. Tunnustuksella on ollut suuri vaikutus kuurojen aseman paranemiseen. Kuuroilla on nykyisin oikeus saada ilmaisia tulkkauspalveluja sekä koulutusta omalla äidinkielellään. Monissa muissa maissa asiat eivät ole näin hyvin ja kuuroilla ei ole lainkaan oikeuksia kotimaassaan. (Lappi 2000, 72–75.)

Suomessa tulkkeja on koulutettu jo 30 vuotta. Alussa koulutus oli viikonloppukursseina tapahtuvaa opistoasteista opiskelua, mutta kentältä tulevien vaatimusten kasvaessa koulutus on muuttanut muotoaan nykyiseen ammattikorkeakoulumuotoon. Viikonloppukurssit muuttuivat yksivuotiseksi koulutukseksi, joka laajeni pian kaksivuotisesta tutkinnosta kolmivuotiseksi ammattikoulututkinnoksi vuonna 1988 (Teräväinen 2005, 112.)

Ammattikorkeakoulutasoista koulutusta on tarjottu viittomakielentulkkiopiskelijoille jo yli 10 vuotta. Nykyään Suomessa voi opiskella viittomakielentulkiksi kahdessa eri ammattikorkeakoulussa, Humanistisessa ammattikorkeakoulussa (HUMAK) joko Kuopion tai Helsingin kampuksella sekä Diakonia-ammattikorkeakoulussa (DIAK) Turussa. Tulkiksi opiskelu kestää yhteensä neljä vuotta ja koulutuksen laajuus 240 opintopistettä. Koulutuksen viimeisen vuoden aikana suoritetaan myös tulkirekisterikoe, jonka läpäistyään opiskelija pääsee tulkirekisteriin ja voi valmistumisensa jälkeen aloittaa työt virallisena viittomakielentulkkinä. Viittomakielentulkin työtehtäviä voivat olla tulkkaus, kääntäminen työkielten välillä ja yhden kielen sisällä sekä viittomakommunikaation eli tukiviittomien ja viitotun puheen opettaminen. (Suomen viittomakielentulkit ry. 2011.)

Humanistisessa ammattikorkeakoulussa viittomakielentulkin koulutusohjelman tavoitteena on kouluttaa asioimis- ja opiskelutulkkeja sekä kääntäjiä, jotka ovat tulkkauksen, kääntämisen, ihmisten välisten vuorovaikutuksen sekä kommunikaation ammattilaisia. Koulutusohjelma on suunniteltu siten, että valmistuttuaan opiskelijat hallitsisivat molemmat ammattikielät sujuvasti, omaisivat laajan yleissivistyksen, tuntisivat sekä viittomakielisen että suomenkielisen kulttuurin erityispiirteet sekä hallitsevat ammattietiikan ja tulkkausprosessin. Tärkein koulutuksen tavoite on

kouluttaa tulkkeja, jotka pystyvät tarjoamaan tulkkipalveluita kaikissa elämän eri tilanteissa, joihin ihmiset elämänsä aikana osallistuvat. Kääntäjiä taas tarvitaan erityyppisten suomenkielisten materiaalien, kuten elokuvien, tv-ohjelmien, dokumenttien, raporttien, kirjojen tai erilaisten ohjeiden kääntämiseen viittomakielelle. Myös viittomakielisen materiaalin (esim. videoiden) kääntäminen suomenkielelle on yksi osa kääntäjien työtä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010–2011.)

Ensimmäiset kouluvuodet ovat samanlaiset kaikille opiskelijoille. Tämän vuoden tavoitteina on oppia suomalaisen viittomakielen perusteet ja saada hyvät valmiudet myös suomenkielestä. Ensimmäisenä vuonna aloitetaan myös opinnäytetyöopinnot ja kääntämiseen liittyvät opinnot. Toisena vuonna opinnoissa pyritään vahvistamaan suomalaisen viittomakielen osaamista. Kääntäminen ja tulkkauksen opintojen määrä lisääntyy myös toisen vuoden opinnoissa, kuitenkin tulkkauksen opiskeluun keskitytään varsinaisesti vasta kolmantena opiskeluvuotena. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010–2011.)

Kolmantena opiskeluvuotena keskitytään tulkkauksen opiskeluun, sillä tähän mennessä opiskelijoiden tulisi jo hallita vahvasti suomalaisen viittomakielen perusteet, joita tulkkauksen opiskelu sekä harjoittelu vaativat. Lisäksi opiskellaan kääntämistä ja aloitetaan varsinaiset oman opinnäytetyön tekemiseen liittyvät opinnot. Kolmannen vuoden aikana voi suorittaa myös vaihtoehtoisia sekä vapaasti valittavia opintoja. Neljäntenä vuonna kukin opiskelija valitsee joko tulkkauksen tai pedagogiikan suuntautumisen omiin opintoihinsa. Neljäs opiskeluvuosi keskittyy pääasiallisesti suuntautumiseen ja opinnäytetyön tekemiseen liittyviin opintoihin. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010–2011.)

2. 2. Viittomakielentulkkien koulutus Irlannissa

Irlannin viittomakielellä ei ole vielä perustuslaillista asemaa ja tästä johtuen viittomakielisillä ei ole oikeuksia vaatia palveluja omalla äidinkielellään. Irlannissa viittomakieliset ja sen kanssa työskentelevät ihmiset ovat kampanjoineet viittomakielen tunnustuksen puolesta ja siitä haluttaisiin tehdä maan kolmas virallinen kieli englannin ja gaelin kielen lisäksi. Viittomakielen virallistaminen vaatisi kuitenkin muutoksia perus-

tukslakiin, joka voidaan tehdä vain kansanäänestyksen kautta. Viittomakieli mainitaan kuitenkin joissakin Irlannin lainkohdissa, usein liittyen koulutukseen tai viittomakielen tulkinn työskenntelyyn. Esimerkiksi Irlannin koululaissa (Education Act) viittomakieli mainitaan jo vuonna 1998. Tämä laki tuo esille, että lapsia tulisi opettaa irlantilaisen viittomakielen avulla, jotta heistä tulisi kaksikielisiä, sujuvia viittomakielessä ja kirjoitettussa englannissa. (Timmermans 2003, 3-28; Trinity College Dublin 2010.)

Trinity College on Irlannissa ainoa yliopisto, joka tarjoaa viittomakielen opintoja Deaf studies-koulutusohjelmansa kautta. Ensimmäinen ammatillinen koulutus Irlannin viittomakielen tulkeille ja opettajille perustettiin Trinity Collegeen vuonna 1992 yhteistyössä Bristolin yliopiston kanssa ja se jatkui vain kaksi vuotta. Myöhemmin vuonna 2001 The Centre for Deaf Studies-koulutusyksikkö perustettiin ja se tarjosi kahden vuoden diplomiopintoja viittomakielen tulkeille sekä viittomakielen opettajille. Deaf studies -koulutusohjelma lisättiin opintoihin vuonna 2002. Kaikki nämä kolme opintolinjaa olivat aluksi kaksivuotisia. (Trinity College Dublin 2010.)

Vuonna 2009 Deaf Studies muuttui neljä vuotta kestäväksi koulutusohjelmaksi. Koulutus ei vaadi ennakkotietoutta viittomakielestä tai kuurouteen liittyvistä asioista. Koulutus on laaja opiskeluohjelma, jonka aikana opiskelijat saavat tietoa, taitoja ja pätevyyttä sekä tutustuvat kuurojen yhteisöön, sen historiaan sekä kulttuuriin. Tulkkaukseen sekä opetukseen suuntautuneet opiskelijat saavat näiden taitojen lisäksi tiedot ja pätevyyden opettaa Irlannin viittomakieltä tai tulkata Irlannin viittomakielen ja englannin kielen välillä (Trinity College Dublin 2010.)

Deaf Studies-koulutusohjelma antaa opiskelijoilleen tietoutta irlantilaisesta kuurojen yhteisöstä ja näkökulmia kuurojen asemasta Irlannissa kansainvälisesti, historiallisesti sekä yhteiskunnallisesti tarkasteltuna. Irlannin viittomakieltä opiskellaan koko koulutusohjelman ajan. Opintoihin sisältyy myös sosiolingvistiikkaa, jossa perehdytään esimerkiksi siihen, kuinka kuurojen lasten kielenkehitys etenee. Ensimmäisen ja toisen opiskeluvuoden aikana opiskellaan myös teemoja, joissa keskitytään esimerkiksi kuurojen opetuksen historiaan, median esittämään kuvaan kuuroudesta ja viittomakielen lailliseen sekä poliittiseen asemaan. Näiden vuosien aikana hankitaan myös asiantuntijuus irlantilaisen viittomakielen rakenteesta sekä sen käytöstä (Trinity College Dublin 2010.)

Kolmantena ja neljäntenä opintovuosina koulutus eriytyy kolmeen eri suuntautumisalueeseen. Tulkkiopiskelijoiden opinnot keskittyvät tulkkauksen harjoitteluun, kääntämisen teorioiden opiskeluun sekä tulkin ammatissa tarvittavien eettisten käytäntöjen opiskeluun. Viittomakielen opettajien koulutuksessa keskitytään opetuksen näkökulmiin ja oppilaiden ohjaamiseen. Deaf studies-suuntautumiseen jatkavat opiskelijat voivat keskittyä erilaisten tutkimusprojektien toteuttamiseen. Riippumatta valitusta suuntaumisvaihtoehdosta kaikkien kolmannen ja neljännen vuoden opiskelijoiden opintoihin kuuluu erilaisia harjoitteluja järjestöissä, jotka toimivat joko Irlannin kuurojen yhteisössä tai sen hyväksi. Harjoitteluja on mahdollista suorittaa myös Euroopan Unionin alueella Erasmus vaihto-ohjelman kautta (Trinity College Dublin 2010.)

3 HARJOITTELU AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Tässä luvussa käsittelen harjoittelun toteutusta yleisesti ammattikorkeakouluissa ja avaan harjoittelun käsitettä Humanistisen ammattikorkeakoulun sekä viittomakielentulkin koulutusohjelman näkökulmasta. Ammattikorkeakoulutuksessa opiskelijoiden ammatillisuuden, osaamisen ja työelämätaitojen kehittymisestä tapahtuu merkittävä osa harjoitteluna työpaikoilla. Harjoittelussa opiskelija pääsee näkemään konkreettisesti, miten oman ammattialan yritykset toimivat. Harjoittelussa on aina mukana kolme osapuolta, jotka toimivat yhteisestä sopimuksesta. Harjoittelun tulee hyödyntää opiskelijaa, mutta myös yritystä, jossa harjoittelu suoritetaan sekä lisäksi myös ammattikorkeakoulua. Kaikille osapuolille on eduksi, että harjoitteluprosessi onnistuu. (CIMO 2009.)

Ammattikorkeakoulujen perustamisen yhteydessä niiden tavoitteeksi määriteltiin valmistaa asiantuntijoita käytännön tehtäviin. Ensimmäisiä ammattikorkeakoulujen yhteisiä lainsäädäntöjä muodostettaessa harjoittelu liitettiin kaikkiin tarjolla oleviin tutkintoihin. Kaikille koulutusaloille haluttiin harjoittelujaksot ja niiden käytänteet yhtenäisessä muodossa opetusministeriön toimesta. Ammattikorkeakouluopintoihin kuuluvan

harjoittelun tavoitteet perustuvat Valtioneuvoston asetukseen liittyen opiskeluun ammattikorkeakouluissa (352/2003). (Hulkko, Salonen, Varmola 2005, 7.)

Harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti erityisesti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä (asetus ammattikorkeakouluopinnoista 352/2003).

Opetusministeriö on päättänyt myös kunkin ammattikorkeakoulun koulutusohjelman osalta tutkintoihin sisältyvän harjoittelun laajuudesta opintopisteinä. Ammattikorkeakoulututkintojen laajuus on 210, 240 tai 270 opintopistettä ja eri tutkintoihin kuuluu harjoittelua koulutusohjelmasta riippuen 30–120 opintopistettä. Muilta osin harjoitteluihin liittyvät käytännöt sekä toteutustavat vaihtelevat paljon eri oppilaitosten välillä esimerkiksi ammattikorkeakoulukohtaisen kehittämistyön tuloksena (Harke 2005, 3; Salonen 2005, 6.)

Ammattikorkeakouluissa on harjoittelujen tavoitteet ja käytännöt määritelty yleisellä tasolla kaikkia kouluja koskevalla yhtenäisellä lainsäädännöllä. Harjoittelut ovat opiskelijan näkökulmasta teoriaa ja käytäntöä yhdistävä vaihe koulutuksessa. Harjoittelujaksojen tulee olla riittävän pitkiä, jotta harjoittelulle asetetut tavoitteet toteutuvat. Harjoittelujen tavoitteena on perehdyttää opiskelijaa omaan alaansa ja tarjota hänelle mahdollisuus syventää omaa tietouttaan ja osaamistaan. Harjoitteluista saamat taidot tukevat sekä täydentävät koulutusohjelmasta saatuja tietoja. Harjoittelujen avulla opiskelijan on myös helpompi arvioida omaa osaamistaan ja tämän avulla kehittää itseään ammatillisesti. Harjoittelujen yhtenä päätavoitteena onkin opiskelijan ammatillisen kasvun tukeminen. Hyvä harjoittelujakso voi myös parantaa opiskelijan opiskelumotivaatiota ja antaa hänelle realistista kuvaa siitä millaisia työtehtäviä kyseisellä alalla on. (Harke 2005, 3; Heinonen 2004; Salonen 2005, 6; Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 2010–2011.)

Opintoihin liittyvät harjoittelujaksot on mahdollista suorittaa kotimaisessa tai ulkomaisessa yrityksessä, julkisyhteisössä tai muussa yhteisössä, kuten erilaisissa yhdistyksissä tai järjestöissä. Ulkomaisiin harjoitteluihin lähteminen onnistuu helpoimmin erilaisten opiskelijavaihto-ohjelmien kautta. Yksi tällainen vaihto-ohjelma

on nimeltään Erasmus, jonka kanssa Humanistisella Ammattikorkeakoululla on yhteistyösopimus. Käsittelen Erasmus vaihto-ohjelmaa tarkemmin luvussa neljä.

Harjoittelujen aikana tehdyn työn tulisi tukea opiskelua sekä mahdollistaa taitojen soveltaminen käytännössä aidossa työympäristössä. Parhaimmillaan harjoittelu tukee opiskelijan ammatillista kasvua monipuolisten sekä riittävän haastavien työtehtävien avulla. Harjoittelupaikat hyötyvät myös harjoittelijoista, sillä he tuovat mukanaan uutta ja ajankohtaista osaamista. Harjoittelut voivat toimia myös hyvänä rekrytointikanavana, sillä harjoittelujen kautta opiskelijat pääsevät luomaan suhteita tulevaisuuden työnantajiin. Joillakin opiskelijoille harjoittelu voi johtaa myös opinnäytetyön tekemiseen samalle työnantajalle. (Salonen 2005, 13,19; Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 2010–2011.)

Ammattikorkeakoululain mukaan opiskelijoiden tekemät harjoittelut opintojen aikana pitäisi toteuttaa ohjatusti. (Ammattikorkeakoululaki 351/2003.) Harjoittelussa on mukana aina kolme vaikuttajaa; opiskelija, oppilaitos ja harjoittelupaikan oma ohjaaja. Näiden osapuolien yhteistyö edesauttaa harjoittelun sujumista ja opiskelijan oppimista. Suoritettavasta harjoittelusta tulisi myös tehdä aina virallinen, kirjallinen sopimus opiskelijan, harjoittelupaikan sekä ammattikorkeakoulun välillä, johon kirjataan esimerkiksi harjoittelun tavoitteet, jotta kaikki osapuolet ovat tietoisia, mihin harjoittelulla pyritään ja mikä on opiskelijan oppimistavoite. Sopimuksista sekä niiden sisällöstä ja asettamista velvollisuuksista tiedotetaan kaikille harjoittelun toteuttamisessa mukana oleville henkilöille. Näin kaikille harjoittelun toteuttamisessa mukana oleville osapuolille on varmasti selvillä, mitä harjoittelulta toivotaan sekä mitkä ovat opiskelijan tavoitteet harjoittelun suhteen. Harjoittelujen ohjaaminen on myös tärkeä osa opiskelijan koko opiskeluajan kestävästä ohjaamisesta, jonka tavoitteena on tukea opiskelijan oppimista (Heinonen 2004; Salonen 2005, 17,19.)

3. 1. Harjoittelu Humanistisessa ammattikorkeakoulussa

Harjoitteluja on kehitetty Humanistisessa Ammattikorkeakoulussa koko sen toiminnan ajan. Ammattikorkeakoulututkinnon opintoihin pakollisena kuuluva harjoittelu on laajuudeltaan vähintään 30 opintopistettä. Tällä hetkellä harjoittelulla tarkoitetaan

alan työpaikoissa tapahtuvaa työskentelyä ja samalla työn tutkimista sekä kehittämistä. Opiskelija oppii ollessaan työpaikalla ja toimiessaan sen säännöillä. Harjoittelujaksojen tavoitteena on, että aikaisemmin opittu teoreettinen tieto linkittyisi työssä saatuihin uusiin käytännön työkokemuksiin. Siksi opiskelijan tulee harjoittelun ohella lukea myös aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, arvioida omaa oppimisprosessiaan ja raportoida siitä. Näin teoria ja käytäntö kytkeytyvät toisiinsa. Näin opiskelija oppii uutta ja hänen taitonsa karttavat, harjoittelujen aikana alan asiantuntijuus kehittyy vähitellen (Teräväinen 2005, 122–123; Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010–2011.)

Humanistisissa ammattikorkeakouluissa suoritetuista harjoiteluista tulee tehdä harjoitteluraportti, jossa toivotaan näkyvän opiskelijan oman osaamisen syventyminen sekä asiantuntijuuden kehittyminen. Harjoitteluraporttien vaatimustaso eli siinä kerrottavien asioiden käsittelyn syvyys nousee opintojen edetessä. (Teräväinen 2005, 122–123; Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010.)

Myös Humanistisen alan harjoiteluissa mukana on aina opiskelija, harjoittelun ohjaaja ja harjoittelusta vastaava lehtori ja näillä jokaisella on oma tärkeä roolinsa. Harjoittelu on parhaimmillaan dialogi kaikkien osapuolten välillä, josta kaikki harjoittelun toteuttamisessa mukana olleet hyötyvät. Harjoiteluissa käyvät opiskelijat tuovat mukanaan uusia ideoita sekä käytäntöjä ja näin he kehittävät työelämää harjoittelupaikoilla. Harjoittelujaksojen aikana opiskelijat oppivat monia työelämässä tarvittavia taitoja, kuten neuvotteluvalmiuksia, suunnitelmien laadintaa, ajankäytön sekä kokonaisuuksien hallintaa, tavoitteiden asettamista ja tuloksen tekemistä. Opiskelija oppii myös itsensä johtamista, itsearviointi, dokumentointia, raportointia sekä työyhteisön yhteisiä pelisääntöjä. Harjoittelu on aina opiskelijan yksilöllinen opiskelusuoritus, mutta hän ei kuitenkaan ole harjoittelujaksonsa aikana yksin, vaan mitä yleisimmin osa työyhteisöä tai tiimiä. Siksi nykyiset harjoittelut ovat usein opiskelijan yksilöllisten ja harjoittelupaikan yhteisöllisten tavoitteiden yhteensovittamista. (Teräväinen 2005, 124–125.)

Humanistisessa ammattikorkeakoulussa opiskelija voi valita itselleen parhaiten sopivat kokonaisuudet tutkintoon kuuluvista teemoista ja suorittaa harjoittelujaksonsa valitsemassaan oppimisympäristössä. Henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa opiskelija voi valita harjoittelua 30–90 opintopistettä. Kymmenen opintopisteen

työjakso kestää 5-6 viikkoa. Halutessaan opiskelija voi suorittaa samassa työpaikassa useampia opintojaksoja. Kun opiskelija on saanut harjoittelupaikan, häntä ohjaa harjoittelun aikana opetussuunnitelmassa olevasta teemasta vastaava lehtori ja työpaikalla Humakin kouluttama tai valtuuttama työvalmentaja. (Teräväinen 2005, 122–123; Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010–2011.)

Harjoittelun pääpaino on opintojen alkuvaiheessa työelämään ja ammattialaan tutustumisessa. Kolmantena ja neljäntenä opiskeluvuotena harjoittelujen tavoitteena on työn lähempi tarkastelu sekä vaativampien ja itsenäisten työtehtävien suorittaminen. Tavoitteena on vertailla käytännön työtä ja alan kirjallisuudesta löytyvää teoreettista tietoa ja tarvittaessa pohtia uusia työkäytäntöjä. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010–2011.)

Harjoitteluja tai osia siitä voi suorittaa myös ulkomailla. Kansainvälisyys on keskeinen osa koulutusta Humanistisessa ammattikorkeakoulussa ja se on määritelty myös yhdeksi koulun kehittämisstrategian osa-alueeksi (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011a, 11). Kun opiskelija on valinnut oppimisympäristönsä kotimaassa tai ulkomailla, hän alkaa hakea harjoittelupaikkaa jo ennen teeman oppituntien alkamista. Jos opiskelija valitsee harjoittelun suorittamisympäristöksi ulkomaisen kohteen, häntä auttaa opintojen suunnittelussa kansainvälisten asioiden koordinaattori. Jokaisella kampuksella Humakissa toimii yksi KV-koordinaattori, joka opetustyönsä ohella hoitaa kampuksen kansainvälisiä asioita.

Humakin tavoitteena on, että joka kolmas koulun opiskelijoista osallistuisi vaihtoon tai työharjoitteluun ulkomailla. Tästä syystä kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa pyritään kehittämään yhteisiä vaihtoon soveltuvia opetusohjelmia. Kansainvälisen yhteistyön tavoitteena on Humakin opintojen monipuolistaminen ja syventäminen. Jokainen vaihtoon tai harjoitteluun lähtevä opiskelija suorittaa valmentavan virtuaaliopintojakson, Valterin, ennen lähtöään ulkomaille. Jaksolla opiskelijaa perehdytään suomalaisen kulttuurin lisäksi, esimerkiksi vieraisiin kulttuureihin, kohdemaa-hansa, sekä vaihtoon liittyviin käytännön asioihin. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011a.)

3. 2. Harjoittelu viittomakielentulkinkoulutusohjelmassa

Teräväinen (2005, 116) korostaa harjoittelujen tärkeyttä tulkin ammattitaitojen kehittymiselle. Hän kuvailee viittomakielentulkin työtä käytännönläheiseksi työksi, joka vaatii hyviä ihmissuhdetaitoja. Harjoittelujen aikana tulkki pääsee kehittämään taitojaan niin kielitaidon osalta, mutta myös sosiaalisten suhteiden kannalta. Harjoittelusta saamiensa taitojen avulla tulkki menestyy tulevaisuuden työelämässä kaikkien eri asiakasryhmien sekä erilaisten asiakkaiden kanssa.

Viittomakielentulkin (AMK) harjoittelujaksoja on järjestetty opistoasteisessa tulkkikoulutuksessa sen alusta saakka, jolloin opistoasteinen ammatillinen koulutus oli sijoitettu kansanopistoihin. Kansanopistot olivat sisäoppilaitoksien kaltaisia ja ne poikkesivat monella tavalla muista opistoasteisista koulutusorganisaatioista Suomessa. Vain harvat opistoista sijaitsivat kotikuntansa ydinkeskustassa tai ylipäätään valtaväylien läheisyydessä. Tästä syystä opiskelijan tutustuminen tulevaan ammattiinsa ja työelämäänsä piti suunnitella koulussa tapahtuvan opiskelun lisäksi. Siksi harjoittelut ovat olleet tärkeä osa viittomakielentulkin ammatillista koulutusta. Harjoittelujen määrä on kasvanut koulutusaikojen pidentyessä. Harjoittelut ovat toimineet siltana työelämän ja kansanopistomaailman välillä. (Teräväinen 2005, 111.)

Opistoasteella viittomakielentulkkiopiskelijat harjoittelivat viittomakieltä koko opintojensa ajan eivätkä vain suorittamallaan harjoittelujaksoilla. Olemalla mukana erilaisissa viittomakielisissä tilaisuuksissa ja toimimalla kuurojen yhdistyksissä opiskelijat kehittivät taitojaan tulkkauksen saralla. Tulkin tehtävissä pärjääminen edellytti toisen ihmisen mielipiteiden kunnioittamista, luottamuksellisuutta, joustavuutta, yhteistyökkyisyyttä sekä täsmällisyyttä. Opiskelu ja harjoittelujaksot antoivat opiskelijoille hyvät mahdollisuudet testata omia taitojaan ja osoittaa näitä hyvältä tulkilta vaadittavia ominaisuuksia, joita tulkin ammatissa tarvittiin varsinaisten tulkkaustaitojen sekä työkielien osaamisen lisäksi. (Teräväinen 2005, 115.)

Ennen ammattikorkeakoulujen perustamista opiskelijat suorittivat harjoittelujaksonsa itsenäisesti kirjallisten ohjeiden varassa. Harjoittelun sisältämistä tehtävistä olivat harjoittelupaikan ohjaaja sekä harjoittelija sopineet keskenään ja opistot luottivat harjoittelupaikkojen osaamisen ohjata opiskelijaa omassa ammatillisessa

kehityksessään. Koulun ja harjoittelupaikkojen välillä oli selkeä jaottelu. Koulussa opiskelijat oppivat teoriaopinnot, joita he harjoittelijat käytännössä harjoittelujaksoillaan. Harjoittelun päätettyä opiskelija raportoi harjoittelunsa kirjallisesti ja sai harjoitteluohjaajalta kirjallisen arvioinnin harjoittelunsa sujumisesta sekä harjoittelutodistuksen. (Teräväinen 2005, 116–117.)

Nykypäivän harjoittelujen aikana opiskelija pääsee tutustumaan myös asiakaskuntaansa. Viittomakielentulkin koulutuksen tehtävänä on kouluttaa alan asiantuntijoita, joiden toiminta perustuu asiakkaana olevan yksilön, perheen tai yhteisön kommunikation edistämiseen. Asiakas on henkilö, joka käyttää tulkkaus- ja kääntämispalveluita tai on muuten niiden kohteena. Asiakaskunta vaihtelee suuresti, tulkki kohtaa työssään niin kuuroja, huonokuuloisia, kuurosokeita, kuin myös kuulevia asiakkaita. Tulkkien ammattieettisessä säännöstössä on asiakkaan asemasta ja oikeuksista määräyksiä, esimerkiksi asiakkaan kohtelusta ja itsemääräämisoikeudesta. Jokaisella asiakkaalla on oikeus saada palveluja omalla äidinkielellään, joten hänellä on tarvittaessa mahdollisuus tilata tulkki. (Suomen Viittomakielentulkit ry.)

Myös nykyisissä tulkinopinnoissa viittomakieltä pyritään harjoittamaan koko opintojen ajan oppitunneilla ja myös luokkatilojen ulkopuolella. Opintoihin kuuluvat tärkeänä osana myös vierailut erilaisissa alan järjestöissä sekä osallistuminen erilaisiin tilaisuuksiin, kuten Kuurojen Kulttuuripäiville. Harjoittelujaksot eroavat muusta koulussa tehtävästä harjoittelusta erilaisen suorittamisympäristönsä vuoksi, sillä ne suoritetaan tulevaisuuden työpaikoilla. (Teräväinen 2005, 115.)

4 KANSAINVÄLINEN OPPIMISYMPÄRISTÖ

Työelämä odottaa valmistuvilta opiskelijoilta kansainvälistä osaamista ja valmiuksia toimia monikulttuurisissa toimintaympäristöissä. Seuraavassa luvussa tarkastelen harjoittelua kansainvälisessä oppimisympäristössä ja kerron käyttämästäni vaihto-ohjelmasta sekä omasta harjoittelupaikastani Irlannissa. Tulevaa työuraa ajatellen työkokemus ulkomailla on merkittävä etu työmarkkinoilla. Työnantajille se osoittaa kykyä ottaa riskejä ja selviytyä erilaisissa ympäristöissä.

Ammatillisen koulutuksen sekä työelämän välinen yhteistyö on ollut ajankohtainen teema jo pitkän aikaa ammattikorkeakoulujen koulutusta suunniteltaessa sekä kehittäessä. Työelämän ja korkeakoulutuksen välinen suhde on nostettu esille kaikkialla maailmassa ja se on myös haastamassa perinteistä eurooppalaisen yliopistoidea, jossa vain teoreettisella opiskelulla on merkittävä asema. Suomalaisia ammattikorkeakoulujen kehittämisessä on haettu sekä saatu paljon vaikutteita ulkomailta. Vaikutteita ja kehittämisideoita on saatu varsinkin maista, joissa on yliopistojen rinnalla työelämään ja alueelliseen kehittämiseen suuntautuneita korkeakouluja. Ammattikorkeakoulujen opetuksen kehitykseen vaikuttavat myös koulujen välisen yhteistyön lisääntyminen muun muassa Euroopan Unionin vaihto-ohjelmien kautta. Vaihto-ohjelmien ja lisääntyneen yhteistyön vaikutuksesta työelämän ja korkeakoulutuksen yhteistyöhön on saatu entistä enemmän kansainvälisiä vertailukohteita. (Hulkko, Salonen, Varmola 2005, 7.)

Kansainvälinen harjoittelu tarkoittaa työskentelyä omalla alalla ja sen päämääränä on tukea opintoja sekä kasvattaa jo olemassa olevaa ammattitaitoa. (CIMO 2009)

Yksi näistä vaihto-ohjelmista, Erasmus, kertoo kotisivuillaan, että useiden tutkimusten mukaan ulkomailla vietetty harjoitteluaika rikastaa opiskelijoiden akateemisia ja ammatillisia taitoja. Se myös kehittää opiskelijoiden kielitaitoa, monikulttuurisia taitoja, itseluottamusta sekä itsetuntemusta. Tutkimuksissa on selvinnyt myös, että kansainvälisestä harjoittelusta saamien kokemusten avulla opiskelijat saavat paremman sekä laajemman käsityksen siitä, mitä tarkoittaa olla eurooppalainen. Lisäksi useat yritykset arvostavat ulkomailla tehtyjä harjoitteluja ja siksi kansainvälisen harjoittelun suorittaneella opiskelijalla voi olla paremmat mahdollisuudet työllistyä tulevaisuudessa. (Erasmus 2010).

4. 1. Erasmus – vaihto-ohjelma

Mahdollisuus harjoittelun suorittamiseen ulkomailla kannattaa hyödyntää opiskelujen aikana. Ulkomaille opiskelemaan tai työskentelemään lähtö onnistuu erilaisten opiskelijavaihto-ohjelmien välityksellä. Suomessa suurin osa korkeakoulujen välisestä

vaihto-opiskelusta toteutetaan EU:n tukeman Elinikäisen oppimisen ohjelman (Lifelong Learning Programme) puitteissa. Ohjelmaan kuuluu neljä eri alaohjelmaa: Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci ja Grundtvig. Edellytyksenä harjoitteluun osallistumiselle on kirjoilla olo sellaisessa ammattikorkeakoulussa, jolla on sopimus opiskelijavaihdosta ulkomaisten työyhteisöjen kanssa. Suoritin oman harjoitteluni osallistumalla Erasmus-ohjelmaan. (Humanistinen ammattikorkeakoulu a2011, 8.)

Erasmus-vaihdot perustuvat korkeakoulujen solmimiin kahdenvälisiin sopimuksiin EU:n jäsenvaltioissa toimivien korkeakoulujen välillä. Alussa Erasmus vaihto-ohjelma oli vain vaihto-opiskelua varten, mutta nykyään Erasmusin kautta on myös mahdollista lähteä ulkomaille suorittamaan pelkkää opintoihin liittyvää työharjoittelua. Yhden vaihtojakson pituus on 3 - 12 kuukautta ja Erasmusin puitteissa opiskelija voi lähteä vain kerran sekä opiskelija- että harjoittelijavaihtoon. Vaihtoon lähtevät opiskelijat sekä harjoittelijat voivat saada Erasmus-apurahan, joka kattaa osan vaihdon aiheuttamista ylimääräisistä kustannuksista. (CIMO 2008; Humanistinen ammattikorkeakoulu a2011, 8; Erasmus 2010.)

Erasmus on Euroopan korkeakouluopiskelijoiden yhteinen vaihto-ohjelma, jonka tavoitteena on nostaa koulutuksen tasoa, lisätä korkeakoulujen kansainvälistä yhteistyötä ja edistää sekä opiskelijoiden että opetushenkilökunnan liikkuvuutta. Lisäksi Erasmus vaihto-ohjelman tavoitteena on edistää yhteistyötä korkeakoulujen sekä työelämän välillä, muodostaa yhtenäinen eurooppalainen korkeakoulutusalue sekä edistää innovaatioiden syntymistä. Tavoitteina on myös lisätä tutkintojen sekä pätevyksien läpinäkyvyyttä ja tunnustamista Euroopan alueella sekä lisätä vastavuoroista akateemisten opintosuoritusten ja arvosanojen tunnustamista korkeakouluissa sekä työelämässä. (CIMO 2008.)

Harjoittelujen avulla opiskelijat saavat paremman käsityksen Euroopan Unionin työmarkkinoista ja pystyvät paremmin vastaamaan markkinoiden tarjoamiin haasteisiin. Harjoitteluja suorittaessaan opiskelijat pystyvät myös kehittämään omia taitojaan harjoittelun kohteeseen kielitaidon lisäksi. Opiskelijat saavat myös paremman käsityksen ekonomisesta ja sosiaalisesta kulttuurista kohteessa harjoittelunsa avulla. Erasmus-harjoitteluista saamiensa tietojen avulla opiskelijoista toivotaan tulevan päteviä, avoimia tulevaisuuden ammattilaisia, joilla on kokemusta kansainvälisestä työympä-

ristöstä. (Erasmus, 2010.) Tutkimukset ovat osoittaneet Erasmus-ohjelman hyödyllisyyden, sillä sen on todettu kehittävän ohjelmaan osallistuvien opiskelijoiden oman alan osaamista, heidän kielitaitojaan sekä valmiuksia toimia kansainvälistyvässä työelämässä (CIMO 2008).

4. 2. Harjoittelu kansainvälisessä työympäristössä

Tulkin koulutuksen tavoitteena ovat laaja-alaiset valmiudet. Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset edellyttävät tulkilta kykyä työskennellä muuttuvissa olosuhteissa ja tilanteissa. Koulutuksen on oltava sekä kansallisesti että kansainvälisesti tarkasteltuna korkeatasoista ja koulutuksen kansainvälinen vertailtavuus tulisi olla mahdollista. Kansainvälisessä työympäristössä suoritettavat harjoittelut lisäävät opiskelijan mahdollisuuksia työllistyä monipuolisemmin tulevaisuudessa niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa.

Humanistinen ammattikorkeakoulu korostaa monipuolisen sosiaalisen ja kulttuurisen vuorovaikutuksen merkitystä yksilön ja yhteisön hyvinvoinnille. Humanistiset arvot ovatkin tärkein koulun toiminnan ohjenuorista. Humakin tavoitteena on valmistaa oman alansa asiantuntijoita, joilla on persoonallisuutta, ammatti- sekä sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. Näitä taitoja opiskelijat lähtevät kehittämään myös harjoittelujaksojen kautta, sillä parhaiten opiskelija ymmärtää tulevaisuuden työympäristöään tutustuessaan siihen jo koulutuksen aikana. Työpaikalla opiskelija oppii työympäristön ja työyhteisön omilla säännöillä ja käytänteillä. Näin opiskelija oppii uutta, hankkii uutta osaamista sekä pikkuhiljaa kehittää omaa alansa asiantuntijuutta. (Teräväinen 2005, 122.)

Vaikka ulkomaille opiskelemaan meneminen on henkilökohtainen päätös, eivät kansainvälisen opiskelun vaikutukset tunnu ainoastaan yksilötasolla. Ihminen saa paljon uusia, mielenkiintoisia kokemuksia. Harjoittelujakso ulkomailla auttaa opiskelijaa saamaan hyvän kielitaidon, runsaasti kulttuurista pääomaa, kyvyn tulla toimeen sekä elää ja työskennellä vieraisissa kulttuureissa. Samalla yhteiskunta saa koulutettuja, päteviä, kielitaitoisia ja kokeneita ihmisiä, joiden kykyjä ja taitoja tarvitaan työelämässä. Tutkimukset ovat osoittaneet, että vierasmaalaiset työntekijät,

jotka sopeutuvat hyvin työhön kansainvälisessä työympäristössä, ovat usein helposti mukautuvia persoonia. He ovat sopeutuvaisia, tasapainoisia, sosiaalisesti kypsiä ja heillä on sosiaalista älykkyyttä. Kansainvälistyvässä maailmassa riittää kysyntää henkilöille, joilla on kielitaitoja ja kansainvälistä kokemusta (Harris & Moran 1991.)

4. 3. Bridge Interpreting Ltd.

Bridge Interpreting Ltd:llä ja Humanistisella ammattikorkeakoululla on jo aikaisempaa kokemusta yhteistyöstä. Bridge Interpreting Ltd. aloitti harjoitteluyhteistyön Humakin kanssa vuonna 2008 Trinity College - yliopiston ja Humakin yhteisestä ehdotuksesta. Oma harjoitteluni oli neljäs Humanistisen ammattikorkeakoulun harjoittelu, joka on suoritettu Irlannissa Bridge Interpreting Ltd:n työntekijänä. Minua ennen kolme opiskelijaa on suorittanut samankaltaisen harjoittelun. Suomalaiset harjoittelijat eivät ole ensimmäisiä harjoittelijoita Bridge Interpreting Ltd:ssä, sillä yrityksen perustamisen jälkeen omistajat Susan Foley-Cave ja Matthew Cave ovat tarjonneet harjoittelupaikkoja myös Trinityn irlantilaisille tulkkiopiskelijoille.

Bridge Interpreting Ltd. on tulkkauspalveluja tarjoava yksityisyritys, joka on perustettu helmikuussa vuonna 2005. Sen omistavat Matthew Cave ja Susan Foley-Cave ja heidän lisäksi yritys työllistää kaksi henkilöä. Irlannissa työskentelee tällä hetkellä aktiivisesti noin 50 tulkkiä. Kaikki Irlannin tulkit toimivat freelancereina ja heistä noin 45 työskentelee Bridgen alihankkijoina. Susan Foley-Cave on itse viittomakielentulkki ja on työskennellyt tulkkina jo yli 11 vuotta. Hän on kouluttautunut tulkiksi Trinityn ja Bristolin yhteisessä ensimmäisessä Irlannin viittomakielentulkkien ammatillisessa koulutuksessa ja hän valmistui tulkiksi vuonna 1999.

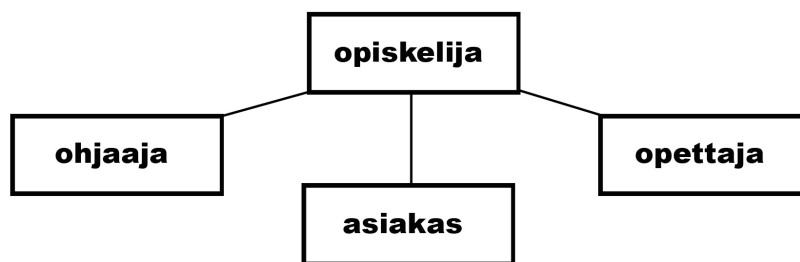
Irlannissa oli vuoteen 2005 asti vain yksi tulkkeja välittävä yritys. Bridge Interpreting Ltd. perustettiin kilpailevaksi palveluntuottajaksi, jotta asiakkailta sekä tulkeilla olisi mahdollisuus valita useammista yrityksistä haluamansa. Bridge Interpreting Ltd. on Irlannissa ainoa yksityisessä omistuksessa oleva tulkkeja välittävä yritys, joka tarjoaa tulkkauspalveluita maanlaajuisesti. Bridge Interpreting Ltd. tarjoaa tulkkauspalveluita niin yksityisille kuin julkiselle sektorille ja tekee myös käännöspalveluita tarvittaessa. Bridge Interpreting Ltd:n tarjoamiin palveluihin kuuluvat myös tiedottaminen,

neuvominen sekä opastaminen tulkkaukseen liittyvissä asioissa. Yritys myös välittää notetakers-nimikkeellä toimivia kouluavustajia (Educational Support Worker). Notetaker-nimikkeen alla työskentelevät henkilöt toimivat ammattinimikkeensä mukaisesti eli tekevät oppitunneista muistiinpanoja opiskelijoille, mikäli he ovat itse estyneitä tekemään niitä opetuksen aikana.

Yli 70 % Bridgen tarjoamasta tulkkauksesta on opiskelutulkkauksia. Loppuosa töistä jakautuu oikeustulkkaukseen, lääketieteelliseen tulkkaukseen, työelämään liittyvään tulkkaukseen sekä muihin sosiaalisiin tapahtumiin, kuten erilaisiin juhliin. Opiskelutulkkauksia tapahtuu pääsääntöisesti toisen asteen koulutuksessa; yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja ammattikouluissa. Oikeustulkkauksia jakaantuu muun muassa erilaisiin tulkkauksitilanteisiin poliisilaitoksilla, tuomioistuimissa ja vankiloissa sekä lakimiesten tapaamisissa. Lääketieteellinen tulkkauksia tapahtuu sairaaloissa, psykiatriin istunnoissa ja lääkäreiden kotikäynneillä. Työelämään liittyvät tulkkaukset käsittävät esimerkiksi työpaikan juhlat, työhaastattelut ja tapaamiset sekä koulutukset työpaikalla. Sosiaaliset sekä muut tulkkaukset käsittävät lopun Bridgen välittämistä tulkkauksitilanteisiin esimerkiksi kirkollisiin tilaisuuksiin, erilaisiin konferensseihin, juhliin ja gaaloihin sekä taiteen eri alueisiin, kuten teattereihin tai näyttelyihin.

5 OHJATUN HARJOITTELUN OSAPUOLET

Jotta harjoittelu toteutuisi parhaalla mahdollisella tavalla, vaatii opiskelijan oppimisen tukeminen ammattikorkeakoulun ja työelämän osapuolten väliltä tiivistä yhteistyötä. Teoreettisen taustan aluksi kuvailen ohjatun harjoittelun opetustapahtumiin vaikuttavia osallistujia erilaisista näkökulmista. Seuraavalla sivulla olevassa kuviossa (KUVIO1.) on esitetty kaikki ohjatun harjoittelun vaikuttajat. Tässä kappaleessa tarkastelen opetustapahtumaa ainoastaan opiskelijan ja ohjaajan näkökulmasta, mutta opettajan ja asiakkaan osuuden käsittelyn olen rajannut pois. Keskityn käsittelemään opiskelijan ja ohjaajan osuutta harjoittelussa, sillä tutkielmani tavoitteena on saada lisää tietoa irlantilaisen harjoittelupaikkani ohjaajien kokemuksista ja käsityksistä ohjatusta harjoittelusta. Ohjatun harjoittelun ja ohjaamisen määrittelyssä korostuu ohjaajan näkökulma.

KUVIO1. Ohjatun harjoittelun vaikuttajat

Ohjatulla ohjauksella tarkoitetaan käytännön työelämässä tapahtuvaa ohjaajan ja opiskelijan välistä vuorovaikutussuhdetta, jonka tavoitteena on, että kokeneempi ammattilainen auttaa kokemattomampaa opiskelijaa kehittymään ammatillisesti sekä myös ihmisenä. Ohjaajan ja ohjattavan suhde voi olla epämuodollinen ja kahdenkeskinen (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 26–49.) Tässä opinnäytetyössä käytän tapahtumasta nimeä ohjattu harjoittelu.

Opiskelijan harjoittelun ohjaamisen perimmäisenä tarkoituksena on tukea opiskelijan ammatillista kasvua ja auttaa opiskelijaa löytämään uusia luovia mahdollisuuksia toteuttaa opiskelemaansa työtä. Opiskelijan ohjaaminen työharjoittelun aikana on myös osa opiskelijan saamaa ohjausta koko opintojen aikana ja tämän pitkäkestoisen ohjauksen päätavoite on opiskelijan tukeminen opinnoissaan ja hänen ammatillisen kehittymisen edesauttaminen (Ojanen 2001, 7; Salonen 2005, 19.)

Viittomakielentulkin rooli koko ajan muuttuvassa yhteiskunnassa laajenee, koska nykyisin viittomakieliset asiakkaat kouluttautuvat pidemmälle ja ovat hyvin tietoisia oikeuksistaan. Kansainvälisyys on tärkeä osa tämän päivän koulutusta ja kansainvälistyminen näkyy myös koko yhteiskunnassa, esimerkiksi maahanmuuttajien myötä on tulkeille tullut uusi monikulttuurinen asiakasryhmä. Tulkin ja hänen saamansa ammatillisen koulutuksen on kyettävä ottamaan vastaan sille asetetut uudet vaatimukset ja kehittämisvastuu. Opettajalla ja ohjaajalla on mahdollisuus vaikuttaa osaltaan tulkkauspalvelujen käyttäjien hyvinvointiin. Opettaja osallistuu harjoittelun ohjaukseen, mutta käytännössä toimivat tulkit ovat opiskelijan pääasiallisia ohjaajia itse tulkkausti-

lanteissa harjoittelujakson aikana. Näiden eri tahojen toimiva yhteistyö edistää tiedonkulkua ja ammattialan yleistä kehitystä.

On tärkeää, että harjoittelupaikalla nimetään harjoittelun yhteyshenkilö ja varmistetaan tiedonkulku, niin opiskelijan ja harjoittelupaikan välillä, kuin harjoittelupaikan ja koulun välillä. Ilman kaikkien osapuolten yhteistyötä ja panostusta harjoittelun onnistumiseen voi harjoittelun suorittaminen jäädä vajavaiseksi. Kaikilla harjoitteluun osallisena olevilla tulisi myös olla yhtenäiset näkemykset harjoittelun tavoitteista ja sen etenemisestä. Opiskelijalle olisi hyvä tarjota mahdollisuus tutustua harjoittelupaikkaan ennen harjoittelujakson aloittamista (Ojanen 2001, 7; Salonen 2005, 19; Heinonen 2004).

5. 1. Opiskelija

Harjoittelua suunniteltaessa on yhtenä lähtökohtana opiskelijan oppimisprosessi ja sen perusteella harjoittelujakson oppimiselle määritellään tavoitteet ja suunnitellaan toteutus. Jotta opiskelija pystyy hyödyntämään kaikkea harjoittelun aikana saamansa informaation, on hänen kyettävä toimimaan itsenäisesti välillä hyvinkin monimuotoisissa työ- ja toimintaympäristöissä. (Mäkeläinen 2000, 94–95.)

Harjoittelujen luonteeseen kuuluu tavallisena osana se, ettei niitä voi täysin suunnitella, ennakoida tai ohjeistaa. Työssäoppiminen onkin kokonaisvaltaista oppimista, jossa opiskelija hyödyntää monimuotoisia oppimisympäristöjä harjoittelun aikana, jotta saavuttaisi itselle sekä harjoittelujaksolleen asettamansa oppimistavoitteet. Harjoittelun aloittaessaan opiskelija oppii nopeasti työpaikalla käytettävät työkäytännöt mallioppimisen kautta sekä yritys-erehdys-oppimisen kautta. Rutiinien sekä käytäntöjen oppiminen ei ole opiskelijan ammatillista taitoa kehittävä. Tästä syystä opiskelijaa tulisi ohjata harjoittelun aikana enemmän työtä tutkivaan suuntaan, sillä oppimisen kannalta keskeisiä ovat juuri kehittämis- ja suunnittelutehtävät (Mäkeläinen 2000, 92).

Sirpa Teräväinen (2005, 115) kertoo artikkelissaan viittomakielentulkkien harjoittelun kehittymisestä. Hän korostaa harjoittelun tärkeyttä tulkin ammattitaidon kehittymiselle. Harjoittelussa opiskelija pääsee kehittämään ammatissa vaadittavien taitoja, kuten

joustavuutta, yhteistyökykyä, toisten ihmisten mielipiteiden kunnioittamista, täsmällisyyttä, luottamuksellisuutta ja positiivista asennetta elämään. Harjoittelussa tulkkiopiskelija pääsee myös kehittämään kielitaitojaan, mutta myös aiemmin mainittuja henkisiä ominaisuuksiaan. Opiskelijat pääsevät kokeilemaan omia rajojaan ja loppujen lopuksi kasvavat myös ihmisenä.

Artikkelissaan Ilmo Salo (2006, 7) mainitsi, että harjoittelujen jälkeen tehtyjen työnantajakyselyn mukaan eniten kiitosta työnantajilta saivat harjoittelemassa olleiden opiskelijoiden positiiviset ominaisuudet, kuten hyvä asenne työhön ja motivoituneisuus.

Motivaatiolla tarkoitetaan voimaa, joka ohjaa, suuntaa ja ylläpitää opiskelijan toimintaa. Keskeisinä opiskelijan motivaatioon vaikuttavina tekijöinä voidaan ajatella opiskelijan omia käsityksiä itsestä. Esimerkiksi se, millaisiin tavoitteisiin opiskelija pyrkii, millaisia kiinnostuksen kohteita opiskelijalla on, ja mitä hän tuntee tärkeäksi. Mitä tarpeellisemmaksi opiskelija tuntee itsensä harjoittelun aikana, sitä myönteisemmin hän asennoituu harjoittelun toteutukseen ja sen vaatimiin tehtäviin. Lisäksi merkitystä on sillä, miten hän pystyy hallitsemaan omaa toimintaansa ja oppimistilannetta sekä vaikuttamaan itse toimintansa lopputulokseen. Opiskelijan motivaatioon vaikuttavat myös, millaisia ovat opiskelijan tulkinnat oppimistilanteesta ja tehtävistä, miten hän selittää toimintansa onnistumisen ja epäonnistumisen sekä millaisia ovat oppijan uskomukset siitä, miten hän pystyy suoriutumaan tietyistä tehtävistä. Edellä mainittuja opiskelijan käsityksiä ei yleensä kuitenkaan nähdä opiskelijan persoonallisuuden pysyvinä piirteinä, vaan ne ovat tilannesidonnaisia tekijöinä, jotka voivat vaihdella tilanteesta toiseen. (Ruohotie 1998, 143–146; Tynjälä 1999, 165–167)

Opiskelijan motivaatio on voimakkaimmillaan silloin, kun hänen on mahdollista opiskella sellaista, mikä tukee opiskelijan omia päämääriään. Liian helpot tai toisaalta liian vaikeat, saavuttamattomissa olevat tehtävät eivät motivoi opiskelijaa. Tärkeää on, että opiskelija asettaa oppimistavoitteensa siten, että ne on mahdollista saavuttaa sekä tarjota jatkuvasti uusia haasteita. Esimerkiksi harjoittelun aikana ilmenevät mielenkiintoiset tilanteet saattavat olla motivaation perusteena. Motivoinnin tehtävänä on auttaa opiskelijaa selvittämään, millä tavalla työskentely ja opiskeltavat asiat liittyvät

heidän tarpeisiinsa ja tavoitteisiinsa. (Ruohotie 1998, 143–146; Vuorinen, 1998, 23, 68–71.)

Itseohjautuvuudella tarkoitetaan opiskelijan kykyä ohjata omaa toimintaansa ja oppimistaan. Opiskelija on tietoinen siitä, miten opitaan sekä pystyy ottamaan vastuun omasta toiminnastaan. Itseohjautunut opiskelija pystyy tarkastelemaan ja havainnoimaan omaa oppimistaan kriittisesti sekä toimimaan yhteistyössä muiden ihmisten kanssa. Opiskelijoiden itseohjautuvuuden kehittyminen on tärkeää, sillä kyky ohjata omaa oppimista ei ole itsestäänselvyys. (Grow 1991, 199–226.)

Itseohjautuvan opiskelijan käsite liittyy myös humanistiseen ihmiskäsitykseen, joka korostaa ihmisen potentiaalia oppimiseen ja kehittymiseen. Itseohjautuva opiskelija luottaa itseensä ja omiin kehitysmahdollisuuksiinsa. Humanismin näkökulmasta itseohjautuvuuden tavoitteen saavuttamista tulisi tukea kaikin tavoin, jotta sitä voidaan käyttää oppimisvälineenä myöhemmin (Hiemstra & Brockett, 1994.)

Itseohjautuvuus käsittää useita erilaisia ominaisuuksia, joita opiskelijalla olisi hyvä olla. Hänen tulee hyväksyä itsensä oppijana ja nähdä rehellisesti omat kehittämistarpeensa ja oma oppijan roolinsa. Opiskelijan tulisi luottaa omiin kykyihinsä eikä antaa periksi vastoinkäymisistä huolimatta. Hänellä tulisi olla kyky asettaa tavoitteita ja ennakoida sekä suunnitella opintojaan ja ajankäyttöään. Opiskelijan tulisi olla motivoitunut ja hänen oman mielenkiintonsa oppia uusia asioita tulisi ohjata opintojaan, lisäksi hänen olisi hyvä kyetä muuttamaan toimintatapojaan ja suunnitelmiaan tarpeen vaatiessa. (Grow 1991, 199–226.)

Konstruktiivisen oppimiskäsityksen mukaan ajatellaan, että tietoa ei voi siirtää sellaisenaan vaan se on aina joko yksilön tai sosiaalisen yhteisön käsittelemää. Oppimiskäsityksen mukaan tietoa ei vain passiivisesti vastaanoteta, vaan oppiminen on oppijan aktiivista kognitiivista ja/tai sosiaalista toimintaa. Tämän aktiivisen tiedonkäsittelyn aikana opiskelija rakentaa kuvaansa maailmasta ja sen ilmiöistä. Oppija itse tulkitsee tietoa aikaisempien kokemustensa, käsitystensä ja uskomustensa pohjalta joko yksin tai sosiaalisessa yhteisössä tapahtuvassa vuorovaikutuksessa. Keskeistä on huomioida oppijan aktiivinen rooli sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitys oppimisen aikana. (Tynjälä 1999, 163.)

Pelkkä kokemus ei riitä oppimiseen, vaan saadut oppimiskokemukset täytyy työstää eli reflektoida. Reflektion avulla opiskelija tulee tietoisemmaksi omasta oppimisestaan ja parhaimmillaan reflektio jatkuu harjoittelun jälkeenkin, silloin kun uusia tietoja ja taitoja otetaan käyttöön uusissa tilanteissa. Reflektion tavoitteena on kasvattaa opiskelijan tietoisuutta siitä, mitä hän on jo saavuttanut tähän asti, mitä hänen tulee vielä tehdä, miten hänen tulee tehdä, miksi hänen tulee tehdä sekä miten uusi tieto ja taidot voidaan siirtää uuteen tilanteeseen ammatillisella tavalla. Vaikka opiskelijan oppiminen ei tapahdu hänen itse kokemansa ja tekemänsä työn kautta, myös muiden toiminnan arviointi voi vaikuttaa opiskelijan omaan toimintaan. Mallioppimisteorian mukaan muiden ihmisten toiminnan seuraukset (myönteiset tai kielteiset) havaitsemisen avulla säätelevät myös omaa toimintaamme (Vuorinen, Tuunala & Mikkonen 2000, 99; Ojanen 2001, 19, 71–75).

5. 2. Ohjaaja

Opiskelijan lisäksi harjoittelun toteuttamiseen osallistuu työpaikan edustaja eli harjoittelun ohjaaja, jonka tiedot, taidot sekä ohjaukokemus vaikuttaa siihen, kuinka hyvin itse harjoittelu toteutuu (Mäkeläinen 2000, 94–95). Hyvän ohjauksen keskeisin oppimistavoite on tutkivan työtteen oppiminen. Opiskelija ei etsi vastausta kysymykselle, kuka oli oikeassa, vaan opettelee taitoa oppia omista ajattelu ja toimintatavoistaan, jotta ammatillinen kehittyminen ja muuttuminen olisivat mahdollista. Reflektiivinen tutkiminen ja työote merkitsevät uuden kohtaamista ja uudelleen orientoitumista. Harjoittelun ohjaaja tukee siis omalla toiminnallaan opiskelijan motivoituneisuutta. Hyvällä ohjaajalla on kyky virittää opiskelijassa omia kysymyksiä ja tarvetta etsiä niille vastauksia eli harjaannuttaa hänessä ajattelun ja ymmärryksen valmiuksia. (Ruohotie 1998, 143–146; Ojanen 2001, 27.)

Harjoittelijan saama ohjaus toimii parhaiten silloin, kun opiskelija on tietoinen omasta asemastaan, tehtävistä ja häneen kohdistuvista odotuksista. Tällöin opiskelija saa harjoittelusta kaiken mahdollisen hyödyn, eikä epätietoisuus aiheuta opiskelijalle ylimääräistä stressiä. Harjoittelun ohjauksesta vastaaville ohjaajakoulutusta järjestämällä pyritään vähentämään epätietoisuutta harjoittelun etenemisestä ja siihen liittyvistä odotuksista. (Salonen 2005, 19.)

Harjoittelun ohjaajana toimiminen on vastuullista sekä tavoitteellista toimintaa, ja siksi se edellyttää riittäviä ohjausvalmiuksia harjoittelun ohjaajalta. Ohjaajalla tulisi olla mahdollisuus riittävään koulutukseen, jonka avulla hän perehtyy oman alansa nykyiseen koulutukseen, opetussuunnitelmiin ja oppisisältöihin sekä saa vuorovaikutus- ja ohjausvalmiuksia. Työyhteisön ja ohjaajan näkökulmasta jatkuva oppiminen tarkoittaa työpaikalla yleisesti tunnettua huolta uuden tiedon hankinnasta, tiedon hankinnan ja soveltamisen arvostamista sekä yleistä uskoa tiedon luomisen tarpeellisuuteen. Ohjaajan ammatillisen kehittymisen tukeminen voi olla hyvin monitahoista. Se voi ilmetä osaamisen kehittämistä arvostavana ohjauskulttuurina, kehittämisohjelmina ja suoritusarviointina. Kehittämismuotoina voivat olla koulutustapahtumat ja koulutusohjelmat sekä kokemuksellinen oppiminen vuorovaikutustilanteissa. (Ruohotie 1999, 10; Heinonen 2004.)

Opiskelijan itseohjautuvuus ei tarkoita yksintyöskentelyä. Ohjaajan tavoitteena on ohjata opiskelijaa tämän omista lähtökohdista käsin ja jättäytyä sen jälkeen vähitellen taka-alalle. Opiskelijalle on tärkeää antaa enenevässä määrin tilaa ja mahdollisuuksia toimia itsenäisesti, jotta ohjaus ei muutu holhoavaksi. Oppijan ohjaaminen itseohjautuvuuteen ei aina ole helppoa. Ohjaajan on mahdollista yrittää tukea opiskelijan itseluottamusta ja tukea häntä kehittämään päätöksenteko- sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Itseohjautuvuusvalmiudet ovat oppijakeskeisiä ja oppisisältö- tai osaamissisältökeskeisiä. Opiskelija voi olla toisissa asioissa hyvinkin itseohjautuva ja toisissa asioissa taas kykenemätön toimimaan yksin. Ohjaajan keskeisenä tehtävänä onkin kehittää opiskelijoiden itseohjautuvuusvalmiutta erilaisissa tilanteissa (Grow 1991, 199–226.)

Harjoittelun aikana opiskelija pohtii ja analysoi omia kokemuksiaan, tietoaan ja taitojaan eli reflektoi omaa toimintaansa sekä harjoittelun sujumista. Vuorovaikutus ja keskustelu opiskelijan ja ohjaajan välillä auttavat ohjaajaa ymmärtämään opiskelijan ajattelua ja hänen reflektioprosessia kokonaisuudessaan. Ohjaaja tulee ohjata ja tukea opiskelijan oppimista kohti opiskelijan asettamia oppimistavoitteita harjoittelujakson aikana. Reflektio tukee opiskelijan ammatillista kasvua sekä osaamista. Ohjaajan tuella ja hänen antamansa palautteen avulla opiskelija voi oppia refleктоimaan itsenäisesti omaa toimintaansa (Ojanen 2001, 71–75)

6 OHJAAMINEN

Tässä kappaleessa tarkastelen opiskelijan ohjaamista harjoittelun aikana. Olen aiemmin tuonut esille harjoittelun osapuolet ja seuraavaksi käsittelen harjoitteluprosessia, sen menetelmiä sekä tavoitteita ohjaajien näkökulmasta. Harjoittelujen aikana tapahtuvan opiskelijan ammatillisen kasvun kuvauksen käsittelen ohjauksen näkökulmasta. Harjoittelun ohjausta käsittelevät teoreettiset lähtökohdat löytyvät opetuksen, ohjauksen ja ammatillista kehittymistä käsittelevästä kirjallisuudesta. Lisäksi hyödynsin opinnäytetyössäni HARKE–ammattikorkeakoulujen harjoittelujen kehittämishankkeen tutkimusmateriaaleja sekä raportteja. Humanistinen ammattikorkeakoulu noudattaa omissa harjoitteluissaan HARKE–hankkeessa luotuja sopimusehtoja ammattikorkeakoulujen harjoitteluihin. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010.)

Ohjaus on tavoitteellista toimintaa, jossa huomioidaan opiskelijan lähtötaso, hänen omat sekä opetussuunnitelman tavoitteet. Harjoittelun ohjauksessa toimivat yhdessä opiskelija sekä nimetyt ohjaajat harjoittelupaikasta ja ammattikorkeakoulusta. (Salonen 2005, 19)

Harjoittelun ideana on yleisesti, että oppilaitoksessa ensin opetellaan teoretiset tiedot, muodostetaan yleisiä malleja, joissa korostuu loogisuus, ideat sekä käsitteet. Sen jälkeen opittuja asioita harjoitellaan aktiivisesti kokeilemalla ja tekemällä käytännössä. Tavoitteena on, että harjoittelujakson aikana teoreettinen tietopohja yhdistyy käytännön kokemuksen kautta ammatilliseen kasvuun asiantuntijuuteen oppimiseksi (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010.)

Ohjaus on yleensä erilaista opintojen eri vaiheissa, esimerkiksi opintojen alkuvaiheessa opiskelija voi tarvita enemmän tukea, kuin opintojen edetessä. Myös harjoittelujen ohjauksessa on eroja harjoittelun vaiheen mukaisesti. Yleensä eri vaiheet voidaan jakaa kolmeen eri luokkaan; ohjaus ennen harjoittelua, harjoittelun aikana ja sen jälkeen tapahtuvaksi (Salonen 2005, 19.)

Oppilaitosten näkökulmasta työharjoittelujaksot luetaan usein etäopetukseen kuuluviksi ja opiskelijan on luotettu usein olevan itseohjautuva harjoittelujaksojensa aikana. Harvoin opiskelijat kuitenkaan selviävät harjoittelujaksostaan ilman ohjaajan tukea sopeutuessaan uuteen työpaikkaan, työhön sekä näiden käytänteisiin.

Harjoittelupaikkana olevan organisaation tehtävänä on resursoida ja tukea sellaista oppimista, joka auttaa opiskelijaa parantamaan harjoittelun suoritusta. Opiskelijat tarvitsevat usein myös tukea ja ohjausta selvitäkseen harjoittelussa vastaan tulleista ongelmatilanteista (Mäkeläinen 2000, 94; Ruohotie 1999, 10.).

Ohjaaminen edellyttää harjoittelun ohjaajalta valmiutta käsitellä yksilöiden, työyhteisön, työpaikkakouluttajan ja opettajan sekä oppilaitoksen toimintaan liittyviä ristiriitoja ja toiveita. Ohjauskäytäntöjä tulisi kehittää niin, että ne voivat vastata harjoittelun eri osapuolten tarpeisiin (Mäkeläinen 2000, 96).

6. 1. Ohjaamisen tavoitteet

Yhteisten tavoitteiden ja työnjaon sopiminen kaikkien eri tahojen kesken jo ennen harjoittelun alkamista on tärkeää, jotta harjoittelujakso toteutuisi mahdollisimman hyvin ja opiskelija saavuttaisi itselleen asettamat oppimistavoitteet harjoittelujakson aikana. Yhteistyö on tärkeää myös siksi, että vastuu opetuksesta jakautuu kaikkien osapuolten kesken. Vastuun jakautuminen voi olla tulkinnanvaraista, joten yhteisten pelisääntöjen sopiminen ennen tai viimeistään harjoittelun alkaessa on hyvin tärkeää (Mäkeläinen 2000, 96).

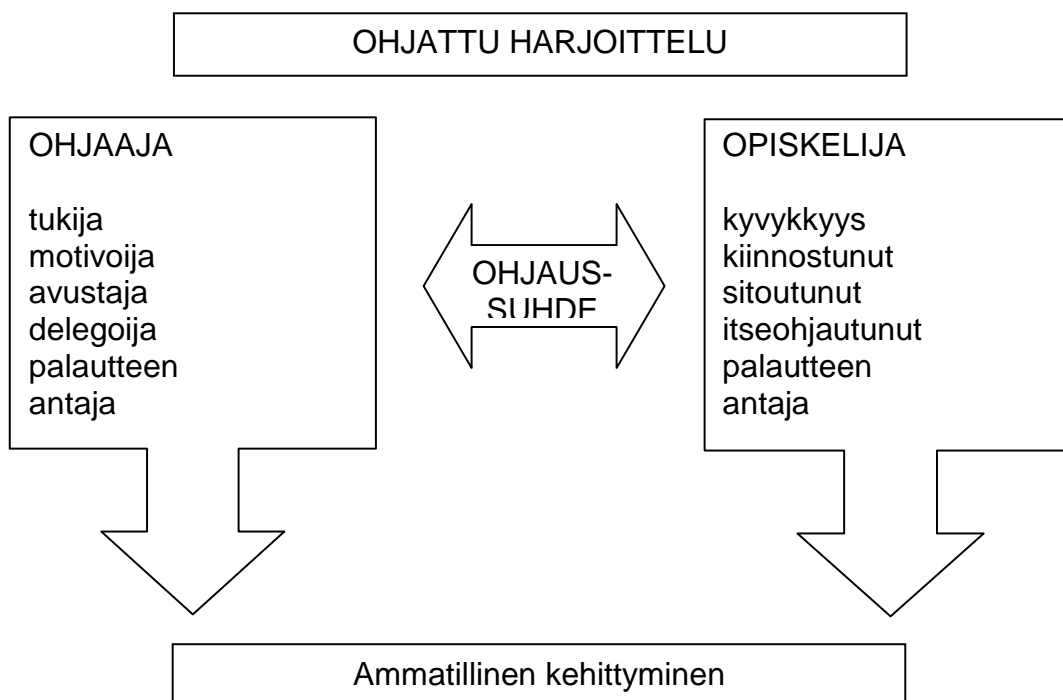
Ohjauksen tavoitteena on edistää opiskelijan työssä oppimista, ammatillista kasvua, urakehitystä ja vahvistaa hänen itsetuntoaan. Oppiminen harjoittelun aikana voi olla monipuolista teorian ja käytännön vuoropuhelua. Ensimmäisten harjoittelujen aikana uuden opiskelijan on tärkeää saada haltuun työssä tarvittavia käytänteitä, tehtäviä, vuorovaikutustaitoja sekä laitteistoa ja teknisiä taitoja. Harjoittelun kautta opiskelija saa kosketuksen tulevaan työelämään ja pääsee tutustumaan käytännössä oman ammattialansa toimintaan. Harjoittelun määrän kasvaessa ja harjoittelupaikalla vietetyn ajan kertyessä opiskelijan ammattitaito karttuu esimerkiksi työkavereiden sekä asiakkaiden kanssa keskusteltaessa ja omia taitojaan refleктоimalla. Opiskelija pääsee myös suunnittelemaan sekä kehittämään toimintaansa saamiensa kokemusten avulla (Mäkeläinen 2000, 91.)

Harjoittelijan oppimisen kannalta harjoittelun ohjaajalla on tärkeä tehtävä ohjata opiskelijaa harjoittelun aikana. Kaikilla harjoitteluun osallistuvilla tulisi olla aikaa ja resursseja ohjaamisen toteuttamiseen. Mikäli riittäviä resursseja ei ole, ei oppilaan saama ohjauskaan yleensä ole riittävää. Ohjauksen ei tulisi olla esimerkiksi vain lisätöy ohjaajan omien töiden lisäksi, vaan sille tulisi varata oma aikansa. Sekä opettajalla ja työpaikkaohjaajalla tulee olla riittävästi aikaa arviointiin sekä ohjaukseen, eikä heidän tule yrittää selvittää ohjauksessa resurssien riittämättömyyden vuoksi mahdollisimman pienen ponnistuksin (Mäkeläinen 2000, 102.)

6. 2. Ohjaus ammatillisen kasvun ja kehityksen tukena

Yksi harjoittelujen päätavoitteista on opiskelijan ammatillinen kasvu harjoittelujakson aikana. Ammatillisen kasvun merkitys korostuu tämän päivän työtehtävissä hyvinkin voimakkaasti. Muuttuvat työympäristöt, työpaikat, työtehtävät ja ammattiteissa vaadittava osaaminen edellyttävät jatkuvaa, elinikäistä oppimista ja ammatillisen osaamisen ylläpitämistä sekä täydentämistä. Ammatillinen kasvu on jatkuva oppimisprosessi ja sen perustana toimii opiskelijan käsitys omasta ammatillisesta identiteetistään. Se on Eteläpellon ja Vähäsantasen (2006, 26) mukaan ihmisen käsitystä itsestään työntekijänä ja suhteestaan työhönsä. Arvot, tavoitteet ja yhteisö muodostavat ympäristön, jonka avulla opiskelija arvioi itseään, orientoitumistaan, voimavarojaan, rajojaan ja toimintaansa työntekijänä.

Seuraavalla sivulla olevassa kuviossa (KUVIO2.) kuvaan ohjaajan ja opiskelijan välisen ohjaussuhteen sisältöä ja vastavuoroisuutta harjoittelun aikana. Kuvioista selviää, mitkä ovat ohjaajan käyttämiä toimintatapoja tukeakseen opiskelijan ammatillista kehittymistä ja opiskelijan omat edellytykset ammatillisen kasvun onnistumiseksi. Seuraavassa teoriaosuudessa kuvaan tarkemmin ammatillisen kasvun käsitettä sekä tarkastelen sen vaikutusta opiskelijan kehittymiseen oman alansa ammattilaiseksi.

KUVIO2. Ohjausprosessin ydin

Ammattitaidon siirtäminen harjoitusohjaajalta opiskelijalle on syvälinen oppimisprosessi, jonka aikana opiskelija omaksuu ammatissaan vaadittavia taitoja. Parhaimmillaan harjoittelujakso mahdollistaa opiskelijalle ammatillisen identiteetin luomisen osasia. Oppimisen kannalta on paras tilanne, jos yksilö voi kokea, että hänellä on työssään jatkuvasti mahdollisuus kehittyä. Ammatillisen kasvun mahdollistaa hyvin toimiva työyhteisö, jossa on kehittymistä kannustava ilmapiiri. Työympäristöä tulisi myös johtaa hyvin, jotta kaikki yhteisön omaama osaaminen tulisi hyötykäyttöön. Hyvässä ja kehittymistä tukevassa työyhteisössä osaamista ja kehittymistä arvostetaan, palautetta annetaan vastavuoroisesti, luovuuteen ja riskinottoon kannustetaan, yhteistyötä pidetään voimavarana sekä tarvittavaa tukea on saatavilla. Kasvu edellyttää opiskelijalta myös henkistä hyvinvointia ja tasapainoa niin työssä kuin yksityiselämässäänkin. Ihmissuhteet, opiskelijan ikä, terveys sekä taloudellinen tilanne ovat merkittäviä muuttujia kasvuprosessissa. (Ruohotie 1999; Wallin 2006, 17–18.)

Ammatillinen kasvu on myös opiskelijasta itsestään riippuvaa, tämän tulee haluta kehittyä. Oppimisympäristöstään opiskelija saa tarvitsemiaan rakennuspalikoita, mutta

opiskelijan oma motivaatio, halu kehittyä ja oppia, on myös ratkaisevassa merkityksessä ammatillisen kehittymisen kannalta. Ruohotien (1998, 36–42, 143) mukaan oppimismotivaatio ilmaisee opiskelijan halua ponnistella oppimis- tai kehittämistavoitteen suuntaan. Oppimismotivaation perustana olevat motiivit virittävät, suuntaavat sekä ylläpitävät opiskelijan oppimisaktiiviteettia harjoittelujakson aikana.

Hännisen (2006, 192) mukaan ammatillinen kehittyminen on myös sisäisen voiman kokemista, lisääntynyttä itseluottamusta ja sosiaalisten taitojen hallintaa. Kehittyminen ammattilaisena on opiskelun lisäksi sosiaalinen prosessi, jossa ammatillista kasvua tukevassa työyhteisössä ja toimivassa vuorovaikutuksessa yksilön ammatti-identiteetti selkiytyy ja sisäinen johtajuus, ammatillinen auktoriteetti, vahvistuu. Ammatillinen kasvu on siis sekä kognitiivista että emotionaalista. Voidaan sanoa, että ammatillisen kasvun prosessi muodostuu siitä, kun tieto, taito ja tunne kohtaavat toinen toisensa. Tällöin opiskelijalle syntyy Hännisen mukaan valmiuksia toimia uusilla tavoilla ja muuttaa työkäyttäytymistään tilanteen vaatimusten mukaan.

7 TUTKIELMAN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyössäni halusin selvittää Bridge Interpreting Ltd:n omistajien eli harjoitteluohjaajien käsityksiä kansainvälisten harjoittelujen toteuttamisesta yhdessä Humanistisen ammattikorkeakoulun kanssa. Tässä kappaleessa tarkastelen tutkielmani toteuttamista ja etenemistä. Aluksi esittelen tutkimuksen kohteeksi nousseet aiheet, sitten tutkimusmenetelmän ja lopuksi saadun tutkimusaineiston.

Mielenkiintoni aihetta kohtaan heräsi Irlannissa suoritetun harjoitteluni aikana. Haluan syventää tietämystä opiskelijan käytännön ohjauksesta kansainvälisessä oppimisympäristössä ja sen avulla selvittää jo olemassa olevia toimintakäytänteitä. Oppimisympäristön kehittämiseksi yhteistyön tekeminen on tärkeää sekä työelämän että koulutuksen näkökulmasta. Lisäksi opinnäytetyöstäni voivat hyötyä seuraavat Humanistisesta ammattikorkeakoulusta Irlantiin vaihtoon lähtevät tulkkio opiskelijat. He saavat apua laatiessaan oppimisen tavoitteitaan ja samalla ennakkotietoutta työharjoittelusta Irlannissa tutustumalla opinnäytetyöhöni.

7. 1. Tutkimustavoite ja -kysymykset

Tutkielmani tavoitteena on saada tietoa irlantilaisien ohjaajien kokemuksista suomalaisista harjoittelijoista ja heidän ohjauksestaan sekä yhteistyöstä Humanistisen ammattikorkeakoulun kanssa. Opinnäytetyössäni halusin selvittää, miten irlantilaiset ohjaajat ovat kokeneet kolmen eri harjoittelun aikana suomalaisten opiskelijoiden ohjauksen. Irlannissa ollessani tutustuin tutkielmani teoriapohjaan, jonka pohjalta muodostin tutkimuskysymykseni. Haastatteluissa vahvasti esiin nousseet teemat sekä teoriapohjan tarkentuminen muokkasivat opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiä entistä tarkkarajaisimmiksi.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Mitkä ovat ohjaajan näkökulmasta opiskelijan toivottavia ominaisuuksia?
2. Miten ohjaajat kokevat suomalaiset harjoittelukäytänteet?
3. Miten ohjaajat kokevat yhteistyön Humanistisen Ammattikorkeakoulun viittomakielentulkin koulutusohjelman kanssa?

Halusin selvittää, millaisia ominaisuuksia harjoittelijan olisi hyvä omata pystyäkseen suorittamaan mahdollisimman hyvin onnistunut harjoittelu Irlannissa. Lisäksi halusin tietää, millaiset opiskelijan valmiudet tukevat ammatillista kehittymistä ulkomailla. Minua kiinnosti myös, miten opiskelija vaikutti asennoitumisellaan ja käyttäytymisellään ohjauksen sujuvuuteen sekä ohjaajan työskentelyyn. Halusin tietää, mitkä asiat vaikuttivat suomalaisen ammattikorkeakoulun valintaan yhteistyökumppaniksi. Näiden kysymysten kautta halusin selvittää, millaisia mielipiteitä ohjaajilla on suomalaisista harjoittelukäytännöistä, ja miten ne eroavat heidän omista käytännöistään.

Opinnäytetyön suunnittelun alkuvaiheessa perehdyin tutkielman aiheeseen ja sen käsitteisiin teoreettisesti. Analysoin lähdemateriaalia tutkielmani teoriapohjaa varten sekä jäsenisin alustavasti siihen liittyvät teoreettiset näkökohdat. Muokatessani tutkimuskysymyksiä arvioin aluksi yrityksen nykyistä toimintatapaa harjoittelijan ohjaamisessa. Muokkaukseen vaikuttivat myös harjoittelukokemukseni ja lukemani kirjallisuus. Tekemäni kysymyksenasettelu ja aihe-suunnitelma sekä -rajaus

täsmentyivät myöhemmin tutkimussuunnitelmaksi. Tutkielman työstämisyksityydessä keskustelin harjoitteluohjaajieni kanssa tutkielman teoriakirjallisuudesta nousseista tärkeistä teemoista. Keskusteluja kävin nimettyjen harjoitteluohjaajien kanssa, jotka lähtivät mielellään keskustelemaan ja arvioimaan opiskelijaohjausta.

Opinnäytetyössäni keskityn irlantilaisten harjoitteluohjaajien käsitysten kuvaamiseen heidän omasta näkökulmastaan. Tutkielmani on kvalitatiivinen eli laadullinen. Tällöin tutkielman lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja kokonaisvaltaisen tiedon kerääminen. Tutkimusaineisto hankitaan laadullisin menetelmin, esimerkiksi haastattelun avulla. Tutkielmani keskittyy saamaan tietoa tarkkaa rajatusta ilmiöstä, joten aineiston keruu on myös rajattu ennalta päätetyiltä henkilöiltä. Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun, sillä se on sopiva keino henkilökohtaisia kokemuksia kerätessä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 151–155.)

7. 2. Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä tutkielmassa käytettiin haastattelua. Haastattelu on ikään kuin keskustelu, jolla on ennalta määritelty tavoite. Haastattelun etuna muihin tiedonhankintamenetelmiin verrattuna on se, että siinä voidaan säädellä aineiston keruuta joustavasti tilanteen ja annettujen vastausten mukaan. Yleensä haastattelu toteutetaan kasvotusten haastateltavan kanssa ja puhutussa muodossa. Lisäksi haastattelu korostaa ihmistä aktiivisena subjektina ja sen avulla vastaukset voidaan sijoittaa laajempaan taustaan. Haastattelun avulla tutkija voi selvittää ihmisten ajattelua, kokemuksia ja motivaatiota tutkittavasta ilmiöstä. Keskustelusta haastattelu poikkeaa siten, että sen tavoitteena on kerätä informaatiota. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 41–42; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 201–205.)

Haastattelut toteutettiin puolistrukturoitua haastattelutekniikkaa käyttäen. Tekniikasta voi käyttää myös nimeä teemahaastattelu. Tässä haastattelutavassa haastattelija määrää haastattelun aihepiirit ja teemat, jotka käydään läpi vapaamuotoisesti ja joustavasti. Haastateltava voi kertoa kokemuksistaan ja ajatuksistaan vapaasti, mutta viitekehystenä toimivat ennalta sovitut teemat. Haastattelutilanne on vapaamuotoinen, ja se mahdollistaa myös sellaisen tiedon saamisen, jota haastattelija ei etukäteen ole

osannut huomioida. Haastattelija ohjaa keskustelua ja tilanne etenee hänen ehdoiltaan. Haastattelun luotettavuutta lisää mahdollisuus syventää vastauksia haastattelun kuluessa saatujen vastausten pohjalta. Vapaamuotoinen haastattelu on myös käyttökelpoinen tutkimusmenetelmä, jos aiheesta ei ole aikaisempia tutkimuksia ja tarkkoja kysymyksiä on vaikea määrittellä. (Eskola & Suoranta 1999, 86–88; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 201–205.)

Tutkielmassani käytän fenomenologis-hermeneuttista tutkimusotetta, jolla tuotetaan ihmisten kokemuksia ymmärtävää tietoa. Tässä tutkimusotteessa otannat ovat pieniä, sillä keskityn muodostamaan kuvaa kahden ihmisen käsityksistä teemahaastattelujen avulla. Fenomenologis-hermeneuttinen tutkimus tutkii ihmisten kokemuksia ja pyrkii ymmärtämään niistä tehtyä tulkintaa. Kuitenkaan tutkijan oma ennakkotietous asiasta ei saisi vaikuttaa ilmiön tulkintaan. Toisaalta täysi irrottautuminen tutkittavasta asiasta on mahdotonta, sillä tutkija on aina osa tutkimaansa maailmaa ja osa ennakkokäsityksistä on tiedostamattomia. Fenomenologis-hermeneuttinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tutkimansa empiirisen kohteen luonteen kuvaamalla ja tulkitsemalla sitä eri perspektiiveistä käsin. Tutkimusotteen tavoitteena on myös luoda uutta ymmärrystä sekä tietoutta tutkimastaan kohteestaan; siitä miten tutkittu kohde on olemassa suhteessa ympäröivään maailmaan. (Laine 2001, 26 – 29).

7. 3. Aineiston keruu

Teemahaastattelun rakenne muodostui kolmesta pääteemasta; harjoittelija, ohjaus ja kansainvälinen yhteistyö. Nämä muodostuivat tutkimuskysymysten pohjalta. Teemojen selvittämiseksi haastatteluissa esitettiin pyyntö kertoa aikaisemmista ohjauskokemuksista ja ajatuksista ohjaajan roolista. Kysymykset jaettiin kolmeen sisällölliseen pääluokkaan. Ensimmäistä teemaa käsiteltiin harjoittelijaan liittyvillä kysymyksillä. Tutkielmassa haluttiin selvittää harjoittelijan menestymisen edellytyksiä ulkomaalaisessa harjoittelupaikassa. Haastateltavien haluttiin myös määrittelevän harjoittelijan toivottavia ominaisuuksia, koska sen ajateltiin antavan tietoa harjoittelun hyvästä sujumisesta. Toinen teema valittiin, koska haluttiin tietää, millä tavalla kahden eri maan harjoittelukäytänteet eroavat ja tarkastella harjoittelun toteutusta. Kolmannen teeman

avulla haluttiin selvittää, miten haastateltavat ovat kokeneet suomalaisen harjoittelijan ohjauksen ja yhteistyön tekemisen Humakin kanssa.

Tutkielmaani varten haastattelin kahta irlantilaista harjoitteluohjaajaa, jotka olivat ohjanneet kolmea suomalaista opiskelijaa ennen minua. Ohjaajat kertoivat kokemuksistaan haastatteluissa, jotka toteutettiin harjoittelun aikana marraskuussa 2010 ja joista tehtiin muistiinpanot myöhempää käsittelyä varten. Ensiksi molemmat harjoitteluohjaajat kertoivat kokemuksistaan erikseen. Näiden yksilöhaastattelujen jälkeen haastattelin molempia harjoitteluohjaajia yhdessä keskittyen edellisissä haastatteluista vahvasti esiinnousseiden teemojen selventämiseen. Tulkkivälityskeskuksessa työskentelee useampia työntekijöitä, mutta haastattelin vain harjoitteluista vastuussa olevia kahta kokenutta ohjaajaa. Päätin rajata muut työntekijät haastattelujen ulkopuolelle, jotta haastateltavien kokemukset olisivat verrattavissa toisiinsa.

Tutkimuskysymysten tarkentuessa varsinaisen harjoittelujakson jälkeen laadin ohjaajille uuden yhteisen teemahaastattelun (liite1.), jonka toteutin helmikuussa 2011 sähköpostin välityksellä. Uuden haastattelun avulla sain lisää aineistoa tutkielmaani varten. Lisähaastattelu mukaillee rakenteeltaan puolistrukturoitua kyselyä, sillä kaikki haastattelun teemat on kirjoitettu avointen kysymysten muotoon. Hirsjärven (2003, 200–203) mukaan avoin kysymys on sellainen, johon vastaaja tuottaa itse oman vastauksensa, eikä siihen ole valmista vastausvaihtoehtoa. Kun vastaajia on vähän, avointen kysymysten lukumäärä pystyy olemaan suuri, eikä analyysi vaikeudu. Avointen kysymysten avulla voi saada syvällisempää tietoa tutkittavasta asiasta ja täydentää käsiteltäviä aiheita lisäkysymyksillä tarpeen mukaan.

Varmistaakseni tutkimussuunnitelman toimivuutta ja käytäntöön soveltuvuutta haastattelin harjoitteluohjaajiani, joiden tiesin olevan kokeneita alansa ammattilaisia. Bennerin (1999, 174–175) mukaan asiantuntijan toimintaa luonnehtii intuitiiviset kytkennät olennaisten asioiden näkemiseen tilanteissa ja niihin reagoimisen. Käytäntöä luonnehtii kypsään ja harjaantuneeseen tietämykseen tukeutuva käytännöllinen päättely sekä näkemys tiettyjen tilanteiden eroavuuksista ja yhteisistä piirteistä.

Hirsjärven (1997, 200–203) mukaan yksi ongelma on haastattelun ja kyselyn luotettavuus, sillä haastateltavat voivat antaa sosiaalisesti hyväksyttäviä vastauksia. Puoli-

strukturoidulla haastattelulla voidaan pyrkiä vaikuttamaan siihen, etteivät haastateltavat pyri miellyttämään haastattelijaa. Tutkielmaa tehdessä haastateltavat ja haastattelija olivat tavanneet jo aikaisemmin useampia kertoja eri yhteyksissä. Haastateltaville kerrottiin etukäteen, mitä aihepiiriä haastattelu sisältää, mutta varsinaisesti he eivät valmistautuneet tilanteeseen. Sosiaalisesti miellyttämään pyrkiviä vastauksia pyrittiin välttämään siten, että Irlannissa tehtyjä haastatteluja pohjustettiin huolellisesti ja tilanteet olivat mahdollisimman neutraaleja ja rauhallisia. Sähköpostin välityksellä tehdyn toisen haastattelun avulla saatiin myös hankittua mahdollisimman puolueettomia vastauksia.

8 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

Työharjoittelun aikana tehdyistä teemahaastatteluista ja harjoittelun jälkeen sähköpostin välityksellä tehdystä lisähaastattelusta saamani vastauksia purkaessani esiin nousi mielenkiintoisia aihealueita. Tässä kappaleessa tarkastelen ja analysoin saamani aineistoa ohjaajien näkökulmasta keskittyen heidän käsityksiinsä kyvykkästä opiskelijasta, harjoittelun sisällöstä ja kansainvälisestä yhteistyöstä.

Haastateltavista käytetään yhteisnimikettä ohjaajat. Ohjaajilla on tutkimuksen kannalta samankaltainen mielenkiinto harjoittelun toteuttamiseen. Motivoitunut asenne ja vastuuntunto ohjasivat sitoutumista harjoittelun ohjaukseen. Haastateltavilla on erilaiset koulutustaustat ja siitä johtuen erilaiset työnkuvat yrityksen toiminnassa. Viittomakielentulkki on vastuussa tulkkeihin ja tulkkaukseen liittyvissä työtehtävistä ja toisen vastuulla on yrityksen hallinnollisten ja taloudellisten asioiden suunnittelu ja käytännön toteutus.

8. 1. Ohjaajien käsitykset opiskelijan toivottavista ominaisuuksista

Haastateltavilta kysyttiin heidän ajatuksiaan ja käsityksiään opiskelijasta. Tutkielmassa selvitettiin ohjaajien mielipidettä ominaisuuksista, jotka auttavat opiskelijaa sopeutumaan vieraskieliseen työympäristöön. Haluttiin myös yleisesti

kartoittaa opiskelijan edellytyksiä, jotka vaikuttavat positiivisesti oppimistuloksiin. Lisäksi selvitettiin, millaiset ominaisuudet helpottavat harjoittelun ohjausta ohjaajien näkökulmasta.

Ohjaajien vastauksia tarkasteltaessa tärkeimmiksi opiskelijan ominaisuuksiksi nousivat kiinnostuneisuus, motivoituneisuus, sosiaalisuus ja itseohjautuvuus. Nämä ominaisuudet tukivat parhaiten opiskelijan harjoittelun onnistumista ja helpottivat opiskelijaohjausta. Näiden ominaisuuksien merkityksen he ovat itse todenneet ohjatussa monenlaisia opiskelijoita ja korostivat niitä haastattelujen aikana.

Ohjaajat kokivat, että harjoittelijan pitäisi olla kiinnostunut omasta opiskelustaan sekä tulevasta ammatistaan. Hänen tulisi myös olla valmis sitoutumaan omaan harjoittelujaksoonsa ja sen tuomiin tehtäviin. Opintojen sisällöstä ja tavoitteista riippumatta oppimisen kannalta tärkeätä on se, kuinka opiskelija asennoituu oppimiseen harjoittelun aikana. Tynjälä (1999) korosti, että oppiminen vaatii aina työtä, mutta sitä mielekkäämpää opiskelu on, mitä enemmän opiskelija on kiinnostunut opiskelemastaan aiheesta. Mikäli opiskelija ei ole kiinnostunut oppimisen sisällöistä ja tavoitteista, hän ei välttämättä jaksaa ponnistella vaikeilta tuntuvien asioiden parissa ja tyytyy vain pintapuoliseen opiskeluun, joka ei yleensä johda kovin pitkävaikutteisiin oppimistuloksiin.

Haastateltavien mielestä opiskelijan motivoituneisuus aktivoi ohjaajaa. He kokivat opiskelijan ohjaamisen mielekkääksi, kun opiskelija oli itse innostunut ja myönteinen. Tynjälän (1999) mukaan motivaatio ja positiivinen suhtautuminen oppimiseen johtavat kestäviin oppimistuloksiin ja antavat voimia ponnistella oppimisprosessin vaikeuksien yli. Parasta motivoitumista on onnistuneiden oppimiskokemusten toteutuminen, sillä se luo itseluottamusta ja antaa uskoa uusien haasteiden voittamiselle. Oppiminen koetaan haasteena, johon yritetään vastata ja myönteiset oppimiskokemukset johtavat aina uusien haasteiden pariin. Rohkeus tarttua uusiin ja uotoihin asioihin lisääntyy ja elinikäisen oppimisen valmiudet kehittyvät.

Ohjaajien mielestä harjoittelussa opiskelijalla on mahdollisuus kehittää omaa ammattitaitoaan ja reflektoida sitä toisen maan käytäntöjen kautta. Haastateltavien mielestä on tärkeää, että opiskelija pohtii ja analysoi omia kokemuksiaan, tietojaan ja

taitojaan eli reflektoi omaa toimintaansa sekä harjoittelun sujumista. Reflektiolla tarkoitetaan oman toiminnan kriittistä tarkastelua, jossa tarkoituksenhakuisella kyselemisellä toimintaa tarkastellaan jälkikäteen (Ojanen 2001, 71–75). Ohjaajat arvostavat opiskelijan reflektointitaitoja, sillä heidän mielestään on tärkeää, että opiskelija on halukas oppimaan uusia asioita ja kyselee paljon kysymyksiä. Tämä osoittaa, että opiskelija on tietoinen omien taitojensa tasosta ja ymmärtää, mitä asioita ei vielä hallitse.

Ohjaajien mielestä on tärkeää, että opiskelija on ystävällinen, joustava ja avoin. Yhdeksi keskeiseksi harjoittelijan ominaisuudeksi haastattelussa ohjaajat korostivat kykyä olla niin sanottu ”team-player”. Ohjaajat tarkoittivat käsitteellä sitä, että harjoittelija on valmis joustamaan, omaa hyvät kommunikaatiotaidot, on sosiaalinen ja toimii hyvin osana työryhmää. Ohjaajien mielestä hyvät vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä opiskelijan ominaisuuksia. Vuorovaikutustaidoilla tarkoitetaan suullisen ja kirjallisen viestinnän lisäksi myös muita taitoja, esimerkiksi työpaikan vaatima kielitaito tai videoneuvottelulaitteiden käytön osaaminen voidaan laskea vuorovaikutustaitoihin (Sarala & Sarala 1996, 163–164). Ohjaajat eivät aseta kielitaidolle yksityiskohtaisia vaatimuksia. He olettavat, että opiskelija oman etunsa vuoksi hankkii riittävän hyvän kielitaidon opintojensa suorittamiseen. Ohjaajat korostivat, että harjoittelun alkaessa opiskelijan ei tarvitse omata kaikkia työpaikalla tarvittavia erikoistaitoja, sillä ne kehittyvät harjoittelun aikana. Ainoastaan opiskelijan ennen harjoittelua hallitsemiin taitoihin ei siis kannata keskittyä, vaan huomioida myös opiskelijan halu kehittää itseään tehtävien vaatimusten mukaan.

Ohjaajat toivovat harjoittelijoiden kertovan, mihin oppimiskokonaisuuksiin he haluavat tutustua harjoittelunsa aikana, ja mitä taitoja he haluavat kehittää. Harjoittelijan toivotaan kertovan, millaisesta tulkkauksesta hän on kiinnostunut, jotta harjoittelulla voidaan tukea opiskelijaa saavuttamaan itselleen asettamia oppimistavoitteita. Tämän vuoksi opiskelijalla olisi hyvä olla jo harjoitteluun tullessaan selkeät tavoitteet ja innostuneisuus pyrkiä näihin tavoitteisiin. Opiskelija voi tarkentaa näitä tavoitteita yhdessä ohjaajan kanssa harjoittelujakson aikana. Harjoittelujakson tavoitteiden suunnittelu voi kuitenkin olla vaikeaa ilman etukäteistietoa harjoittelupaikasta. Koska opiskelija ei pysty tutustumaan ja perehtymään harjoittelupaikkaan edeltä käsin,

hänen aktiivisuutensa sekä motivaationsa voivat kärsiä. Opiskelijan itseohjautuvuus on rajallisempaa ja hän ei voi suunnitella ennakoon opiskeluaan.

Ohjaajien vastauksista kävi selkeästi ilmi harjoittelijan itseohjautuvuuden tärkeys. Itsenäiseen toimintaan kykenevää opiskelijaa on motivoitava ohjata. Grow'n (1991, 199–226) mielestä harjoittelijan tulisi olla itsenäinen ja aloitteellinen eli kyetä havaitsemaan ja määrittelemään omat oppimistarpeensa, hankkia resursseja toiminnalleen, valita itselleen sopivin oppimistapa, toimia itsenäisesti ja aktiivisesti sekä arvioida toimintaansa. Haastateltavat kokivat, että harjoittelijan tulee myös olla vastuullinen ja ottaa vastuu oppimisesta itselleen. Harjoittelijalta he toivoivat luovuutta ja kykyä löytää uusia toimintatapoja vaihtelevissa tilanteissa.

8. 2. Ohjaajien käsitykset ohjauskäytänteistä

Haastateltavia pyydettiin kertomaan ajatuksiaan ja käsityksiään suomalaisen harjoittelijan ohjaamisesta ja harjoittelukäytänteistä. Tutkielmassa selvitettiin ohjaajien kokemuksia suomalaisten ja irlantilaisten harjoittelukäytänteiden yhteensovittamisesta. Haluttiin myös yleisesti kartoittaa ohjaamisen toteuttamista. Lisäksi selvitettiin, kuinka ohjaamisella tuettiin harjoittelijan tavoitteiden saavuttamista.

Ohjaajien vastauksia tarkasteltaessa huomionarvoisiksi ohjauksen osa-alueiksi nousivat opiskelijan tukeminen, motivointi opiskeluun, palautteen antaminen ja arviointi. Nämä osa-alueet tukivat parhaiten opiskelijan harjoittelun onnistumista ja helpottivat opiskelijaohjausta. Näiden ohjauksen keinojen avulla ohjaajat ovat pyrkineet tarjoamaan laadukkaan oppimisympäristön harjoittelijalle.

Opiskelijan saapuessa Irlantiin haastateltavat opastavat hänet suunnittelemaan ajankäyttöään harjoittelujakson aikana. Haastateltavat mahdollistavat opiskelijan osallistumisen yrityksessä työskentelevien tulkkien mukana oikeisiin työtilanteisiin. Opiskelijat työskentelevät myös yrityksen toimistolla, jossa he näkevät tulkkikeskuksen toimintaa. Opiskelija suunnittelee harjoittelunsa aikataulun, johon liitetään kaikki harjoittelun aikana tapahtuvat asiat, kuten tulkkauksilanteet, kuurojen ja

tulkkien tapaamiset sekä työskentely toimistolla. Yleensä toimistotyöt ovat säännöllisesti toistuvia ja kestävät muutamia tunteja päivässä, mikä mahdollistaa työruutiinien muodostumisen. Tulkkaustilanteet sekä vierailut vaihtelevat viikoittain ja siksi opiskelusuunnitelmaa voidaan muuttaa tarvittaessa. Ohjaajat kertoivat, että harjoittelun aikataulu koetetaan saada koottua mahdollisimman ajoissa ja monipuolisesti, jotta itse harjoittelu pääsee alkamaan nopeasti.

Ennen harjoittelujaksoja ohjaajat eivät ole saaneet tulevasta harjoittelijasta ennakolta tietoja, paitsi nimen ja ehkä valokuvan. Tutustuminen on alkanut vasta, kun opiskelija on saapunut Irlantiin ja aloittanut harjoittelunsa. Ohjaajien mielestä käytäntö on ollut heille riittävää, sillä silloin harjoittelija ja ohjaaja ovat samassa asemassa harjoittelun alkuvaiheessa. Heinosen (2004) mukaan perehdytys mahdollistaa opiskelijan pääsyn työyhteisön toimintaan mukaan. Opiskelija tulisi perehdyttää harjoittelupaikkaan sekä sen toimintakäytäntöihin heti harjoittelujakson alkaessa. Perehdytyksessä tulisi huomioida harjoittelupaikan esittelyn lisäksi opiskelijan omat tiedot, taidot sekä tavoitteet liittyen harjoittelujaksoon sekä hänen ennakkotietonsa harjoittelupaikasta. Haastattelut kertoivat hoitavansa opiskelijan perehdytyksen henkilökohtaisesti ensimmäisten harjoittelupäivien aikana. He ovat hankkineet harjoittelupaikalle esitteitä yrityksestä ja sen toiminnasta, mutta ne ovat tarkoitettu vain asiakkaille annettaviksi. He toivoivat harjoittelijan tutustuvan näiden esitteiden kautta yrityksen toimintaan, mutta yrityksellä ei ollut pelkästään harjoittelijoille suunnattua valmennusmateriaalia oppimismahdollisuuksista.

Ohjaajat kertovat pyrkivänsä tukemaan opiskelijan tavoitteiden saavuttamista. Harjoittelija ei voi tarkalleen tietää tai suunnitella, millaisiin työtehtäviin on mahdollisuus osallistua harjoittelun aikana. Tästä johtuen ohjaajat sanoivat tekevänsä erilaisia toimintaehdotuksia, joiden avulla he yrittävät esitellä mahdollisimman paljon tulkkauksen eri osa-alueita. Harjoittelijan suunnitelmia voidaan myös muuttaa harjoittelun aikana, mikäli hän löytää jonkin uuden mielenkiinnon kohteen, jota ei ollut osannut huomioida alkuperäistä harjoittelusuunnitelmaa tehdessään.

Ohjaajat eivät ole saaneet aikaisemmin koulutusta opiskelijan ohjaukseen. He ajattelevat, että pystyvät ohjaamaan opiskelijaa harjoittelun aikana ilman ohjausta

tukevaa koulutusta. Kokemuksiensa perusteella he ovat huomanneet, että epävirallinen ja rento lähestymistapa ohjata harjoittelijaa näyttää toimivan heillä parhaiten ja se mahdollistaa myös harjoittelijan persoonallisen työotteen kehittymisen. Harjoitteluohjaajat nostavat yhdeksi harjoittelun tavoitteeksi myös rentoutumisen ja viihtymisen. Harjoittelu ulkomailla on ohjaajien mielestä paljon enemmän kuin vain pelkkää opiskelua. Opetuskeinona vapaamuotoinen keskustelu yhdessä ammattitulkkiensa kanssa voi olla aivan yhtä hyödyllistä kuin opiskelu kirjoista. Vuorisen (1997, 21–30) mukaan opiskelijan motivaatiota voidaan vahvistaa esimerkiksi kannustamisen, viemällä asiat lähelle opiskelijoiden kokemusmaailmaa ja opiskelun tavoitteiden selkiyttämisen avulla. Myös myönteiset oppimiskokemukset vahvistavat motivaatiota.

Aikaisempien harjoittelujen pohjalta ohjaajat toteavat, että paras tapa oppia Irlannissa on tarkkailla tulkkiensa työskentelyä ja keskustella heidän kanssaan ja lisäksi myös irlantilaisten kuurojen tapaaminen on ohjaajien mielestä hyödyllistä. Toimivaksi opetusmenetelmäksi he ovat kokeneet reflektion, jossa tilanteiden tarkastelu suoritetaan jälkikäteen. Ojasen (2001, 19) mukaan pelkkä kokeminen ei riitä uuden oppimiseen, vaan saadut oppimiskokemukset täytyy aktiivisesti työstää eli reflektoida. Harjoitteluohjaajat huomauttavat, että ulkomaalainen tulkkiopiskelija ei ulkomailla tehdyssä työharjoittelussa pääse virallisesti tulkaamaan kielierojen takia. Harjoittelussa osallistutaan kuitenkin erilaisiin tulkaustilanteisiin ja tarkastellaan tulkin työskentelyä. Oppimistyylin painotus on reflektiossa eli asioiden ymmärtämisessä, ei omassa toiminnassa.

Ohjaajat toivovat harjoittelijan asennoituvan oikein suorittamaansa harjoitteluun ja olevan innoissaan sekä kiinnostunut siitä, mitä ovat oppimassa harjoittelunsa aikana. Harjoittelijan itsenäisyyden tukeminen on ohjaajien mielestä tärkeää, sillä harjoittelija on Irlannissa tutustumassa työelämäänsä vieraassa kulttuurissa. Harjoittelunohjaajat kokevat toimivansa eräänlaisena turvaverkkona harjoittelun aikana. He ovat huomanneet, että itsenäinen ja rohkea opiskelija omaksuu asiat helpommin ja nopeammin harjoittelujaksollaan.

Grow (1991) on kuvailut opiskelijan vaiheittaisesta kehityksestä riippuvuudesta kohti itseohjautuvuutta ja ohjaajan toimintaa näissä eri vaiheissa. Ammatillisen

kasvun kannalta on olennaista, että työpaikkaohjaaja tunnistaa, missä itseohjautuvuuden vaiheessa opiskelija on ja pystyy joustavasti mukauttamaan omaa toimintaansa eri vaiheissa. On tärkeää, että työpaikkaohjaaja ei jää opiskelijan kanssa itseohjautuvuuden jollekin tasolle, vaan kannustaa opiskelijaa siirtymään vähitellen seuraavaan vaiheeseen. Työpaikkaohjaaja voi edistää opiskelijan itseohjautuvuuden kehittymistä, mutta voi joustamattomalla toiminnallaan olla myös kehittymisen esteenä.

Opiskelijan harjoittelujakso tuetaan etenemään alussa tehtyjen kehittämistavoitteiden mukaisesti. Haastateltavien käytäntönä on antaa palautetta, aina kun se on heistä tarpeellista tai aina, kun harjoittelija sitä itse pyytää. Harjoittelujakson lopuksi harjoittelijan taitoja ei arvioida automaattisesti, mutta mikäli tämä pyytää arviointia, ohjaaja voi kirjoittaa arvioinnin harjoittelun päätyttyä. Ohjaajat kuitenkin auttavat opiskelijaa syventämään opintojaan, jos hänen opintonsa eivät tunnu etenevän tavoitteiden mukaisesti.

Ruohotie (1998, 125) on todennut, että palaute on tärkeä osa oppimistapahtumaa, se vahvistaa oppijan odotuksia ja uskoa, että hän riittävästi ponnistellen pääsee tavoitteeseen. Väistön (2004, 8.) mukaan ohjauksen tavoitteena on edistää opiskelijan työssäoppimista, ammatillista kehittymistä, urakehitystä ja vahvistaa hänen itsetuntoaan. Ohjaaja on alansa ammattilainen ja pystyy työkokemuksensa perusteella esittämään erilaisia vaihtoehtoja sekä ratkaisuja tehdä työtä. Ohjaajan ammattitaidon avulla opiskelija saa uusia välineitä arvioida työhön liittyviä asioita ja ilmiöitä

Suomen käytänteisiin verratessa esimerkiksi opiskelijan arviointi ja palautteen anto jää vastausten perusteella paljon vähemmälle. Saatujen vastausten perusteella ohjaajien suorittama suullinen arviointi oli satunnaista ja kirjallinen arviointi puuttui kokonaan. Mitään valmiita virallisia arviointikriteerejä ja -käytänteitä ei ollut käytössä. Kuitenkin opiskelijan pitää opetella arvioimaan omaa toimintaansa kriittisesti ja reflektoida toimintaansa. Ilman saatua palautetta opiskelijan on vaikeaa arvioida tavoitteidensa saavuttamista.

8. 3. Ohjaajien käsitykset kansainvälisestä koulutusyhteistyöstä

Haastateltavilta kysyttiin heidän ajatuksiaan ja käsityksiään kansainvälisestä yhteistyöstä. Tutkielmassa selvitettiin ohjaajien mielipidettä yhteistyön tekemisen tärkeydestä heidän työskentelynsä kehittämisen kannalta. Haluttiin myös yleisesti kartoittaa haastateltavien kokemaa hyötyä suomalaisten harjoittelijoiden ohjaamisesta. Lisäksi selvitettiin, miksi maiden välinen yhteistyö nähdään tarpeellisena.

Ohjaajien vastauksia tarkasteltaessa yhteistyön hyödyiksi korostuivat kokemusten jakaminen, toimintatapojen vertailumahdollisuus ja hyvien vuorovaikutussuhteiden luominen. Nämä myönteiset vaikutukset koettiin vahvistavan yhteistyötä tekevien osa-puolien ammatillista kehittymistä. Näiden yhteistyömuotojen kehittyessä lisää ohjaajat kokevat löytävänsä uusia toimintamalleja.

Haastateltavat kertoivat, että he ottavat vastaan harjoittelijoita oman ammatillisen toiminnan kehittämiseksi. Harjoitteluohjaajat kokevat hyödylliseksi ulkomaisen opiskelijan suorittaman harjoittelun yrityksessään, sillä silloin heidän on pakko miettiä omaa toimintaansa ja sen perusteita esitellessään yritystään sekä perehdyttäessään opiskelijaa sen toimintaan. Ohjaajat kokevat tämän menettelyn tarpeelliseksi, sillä samalla he pääsevät tarkastelemaan omaa toimintaansa, miettimään sen syitä ja seurauksia. Vuorovaikutus ja keskustelu opiskelijan kanssa siis käynnistivät ohjaajien oman reflektioprosessin ja he pystyivät paremmin tukemaan opiskelijaa. He kokivat ohjatessaan haastavaksi työnsä analysoimisen ja tarkastellessaan omaa työtään perustellen.

Haastateltavat suosittelivat, että harjoittelun aikana suomalaiset opiskelijat ja irlantilaiset ammattitulkkit keskustelevat heille yhteisistä teemoista, kuten tulkkauksesta sekä siihen liittyvistä asioista. Tutkimusartikkelissaan Roush (2007, 145) toteaa, että ammattitulkki, jotka ovat tekemisissä kansainvälisissä työympäristöissä, on pakko laajentaa käsitystään siitä, mikä on hyväksyttävää käytöstä ja mikä ei. Kulttuurien väliset erot tulevat selvimmän esille kansainvälisessä ympäristössä eri kulttuureista tulevien ihmisten kohdatessa toisensa. Tulkki pitäisi tuntea tulkkauksensa kielet niin

pinta- kuin syvätasolla, jotta he voisivat valmistautua mahdollisiin väärinkäsityksiin eri kulttuurien ja myös eri kielten välisissä kohtaamisissa.

Haastateltavat halusivat tarjota opiskelijalle laadukkaan oppimisympäristön. Tarkasteltaessa ohjaajien vastauksia työnsä sisällöstä tärkeiksi toimintaa ohjaaviksi arvoiksi nousivat eettisyys ja laadukkuus. Yrityksen toiminta on perusteltua sekä lait ja asetukset huomioivaa. Sen toimintaa ohjaavat arvot ovat julkisia sekä selkeästi esillä ja työskentelyssä huomioidaan asiakkaan oikeudet. Haastateltavat kuvailivat yrityksensä tavoitteita tulkkilähtöisiksi. He ovat sitoutuneet tarjoamaan korkeatasoisia tulkkauspalveluja ja varmistavat tämän, niin että palkkaavat vain ammattitaitoisia tulkkeja. Siksi he myös tarjoavat tulkeilla mahdollisuuksia kouluttautua lisää ja kehittää omaa ammattitaitoaan. Tulkkauksen laatua arvioidaan tasaisin väliajoin, jotta voidaan varmistaa sen hyvä laatu.

Haastateltavien mielestä on tärkeää, että yrityksellä on mahdollisimman useita yhteistyökumppaneita, sillä heidän yrityksensä on kansainvälisesti tarkasteltuna suhteellisen pieni. Tästä johtuen he haluavat olla yhteistyössä muiden tulkkipäätösten tarjoavien ammattikorkeakoulujen kanssa. Yrityksellä on tiivistä yhteistyötä paikallisen tulkkipäätösten tarjoavaan yliopiston kanssa. Yritykselle on myös hyödyllistä olla mahdollisimman paljon kansainvälisiä suhteita ja jakaa tietoutta sekä ideoita maiden välillä.

Yhteistyön tekemisestä suomalaisen koulutusyksikön kanssa ohjaajat korostivat tyytyväisyyttään. Koulutusyksikön kanssa yrityksellä on haastateltavien mukaan epävirallinen yhteistyösuhde ja virallinen yhteistyöstrategia puuttuvat. Heillä on kuitenkin voimassa oleva ohjaussopimus, jonka mukaan he järjestävät harjoittelupaikan ja sitoutuvat tarjoamaan opiskelijalle tasokkaan oppimisympäristön. Harjoittelijalle oli nimetty vastuuohjaaja, jonka työaika on resursoitu ohjaukseen ja opiskelijan tukemiseen. Harjoittelijat koettiin voimavaraksi oman työn kehittymiselle. Aina uuden opiskelijan tullessa harjoitteluun, he tuovat mukanaan uutta, päivitettyä tietoutta.

Ohjaajat näkevät Humanistisen ammattikorkeakoulun myös tärkeänä yhteistyötahona. Suomesta saatujen tietojen avulla yritys voi kehittää omaa

toimintaansa sekä paremmin ennakoida ja valmistautua uusiin tilanteisiin. Ohjaajat kokivat saavansa uusia näkökulmia opiskelijan ohjaukseen vertailemalla Irlannin ja Suomen välisiä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Ohjaajat haluavat hyödyntää hyviä kokemuksia kummastakin maasta ja kehittää niiden avulla omaa toimintaansa sekä syventää ammatillista tietouttaan. Harjoittelut ovat tärkeä osa maiden välistä kansainvälistä yhteistyötä. Suomi nähdään maailmalla malliesimerkkinä viittomakielen alalla tehdystä hyvästä työstä, joten tieto hyvistä ideoista sekä myös mahdollisista virheistä, joita Suomessa tehdään, on yritykselle hyödyllistä.

9 POHDINTA

Tutkielmassa haluttiin selvittää irlantilaisten ohjaajien kokemuksia suomalaisista harjoittelijoista ja heidän ohjauksestaan sekä yhteistyöstä Humanistisen ammattikorkeakoulun viittomakielentulkin koulutusohjelman kanssa. Tutkielma toteutettiin teemahaastatteluina kasvotusten sekä sähköpostin välityksellä. Tutkielman tavoitteena ei ollut kerätä yleistettävää tietoa, vaan haastateltavien henkilökohtaisia kokemuksia ja käsityksiä mainitusta teemoista.

Tutkielman tavoitteena oli selvittää, mitkä ovat ohjaajan näkökulmasta opiskelijan toivottavia ominaisuuksia. Sekä teorian että saatujen tutkimustulosten avulla saatiin muodostettua menestyvän opiskelijan kuva. Tutkielman avulla selvisi, että ihanteellisen opiskelijan tärkeimmiksi ominaisuuksiksi ohjaajat kuvasivat motivoituneisuuden, itseohjautuvuuden ja kyvyn reflektoida. Opiskelijan katsottiin ilmentävän taidoillaan, kyvyillään ja pystyvyydellään, mitä hän haluaa tavoitella. Nämä ominaisuudet mahdollistavat myös onnistuneen harjoittelun harjoitteluohjaajien näkökulmasta. Onnistuneessa harjoittelussa opiskelijalla on itsellään selkeät tavoitteet opinnoistaan jo harjoitteluun tullessaan, jolloin hän pääsee heti suunnittelemaan ja toteuttamaan harjoittelun aikataulutusta itsenäisesti.

Tutkielman toisena tavoitteena oli selvittää, millaisia kokemuksia ohjaajilla on suomalaisista harjoittelukäytänteistä. Tutkimustulosten avulla saatiin vastaus tähän kysymykseen. Turvallinen mahdollisuus harjoitteluun voidaan luoda hyvällä

suunnittelulla. Jo ennen opiskelijan saapumista ohjaajan olisi hyvä tuntea hänen lähtötasokuvauksensa, jolloin ohjaaja osaisi paremmin valmistautua ja varata aikaa vastaanottamiseen. Etukäteismateriaalin puuttuessa opiskelijan on mahdotonta suunnitella valmiiksi tavoitteita harjoitteluunsa. Ohjaajien vastauksista opiskelijan ohjauksen sisällöstä ja menetelmistä korostuivat heidän kansalliset harjoittelun toteuttamistavat ja opetuskulttuuri. Opiskelijan ohjaukseen osallistuvilla ei ollut ohjausta tukevaa koulutusta, mutta he arvioivat olevansa riittävän ammattitaitoiselta osaamiseltaan, toimintaansa ohjaajana ja ammattihenkilöinä. Ohjatussa harjoittelussa pelkkä opiskelijan kannustaminen osallistumaan työyhteisön jokapäiväiseen toimintaan ei ole riittävän tarkoituksenmukaista. Säännöllisellä palautteella ja jatkuvalla arvioinnilla edistetään opiskelijan oppimista ja ammatillista kehittymistä. Rakentavalla palautteella ja arvioinnilla tuetaan opiskelijan tietoisuutta valmiuksistaan sekä kehittymisalueistaan. Jos opiskelija saa palautetta vain pyytäessään, ei palautteen anto ole vastuullista eikä opiskelijan ammatillista kehitystä tukevaa.

Tutkielman avulla haluttiin myös selvittää, miten ohjaajat kokevat yhteistyön Humanistisen Ammattikorkeakoulun viittomakielentulkin koulutusohjelman kanssa. Kansainvälinen yhteistyö koettiin tärkeäksi ja hyödylliseksi. Tulokset osoittavat, että yhteistyön hyödyiksi koettiin kokemusten jakaminen, toimintatapojen vertailumahdollisuus ja hyvien vuorovaikutussuhteiden ylläpitäminen. Perusteluja yhteistyön ylläpitämiseksi sekä jatkamiseksi kerrottiin paljon ja sitä haluttiin kehittää. Vastauksissa ilmeni tarve aktiivisempaankin yhteistyöhön maiden välillä.

Tutkielmalla saatiin vastauksia ennalta määriteltyihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimusjoukko oli pieni, joten tutkimustuloksia ei voida yleistää, mutta se ei ollut tutkimuksen tavoitekaan. Haastatteluaineistoa tarkasteltaessa yksilön kokemuksista löydetään aina jotain yleistettävää tietoa, mutta myös jotain ainutkertaista. Aineiston hankinnan tutkimusotteena oli fenomenologis-hermeneuttinen, joka korostaa laadullisia aineistoja ja ymmärtävää otetta. Teemahaastatteluilla kerättiin laadullista aineistoa ja saatu aineisto teemoiteltiin kolmen eri tutkimuskysymyksen mukaan: harjoittelijaan, ohjaukseen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Tutkimusmenetelmänä käytetty teemahaastattelu oli toimiva. Haastateltavilla ja haastattelijalla oli eri äidinkieli, joka asetti vaatimuksia haastattelijalle ja haastattelun toteutukselle. Suomalaisen termistön kääntäminen englanniksi toi omat haasteensa tutkimuksen toteutukseen. Täysin vastaavien englanninkielisten termien löytäminen oli vaikeaa, joten on mahdollista, että jokin käsite on ymmärretty väärin. Lisähaastattelu suoritettiin sähköpostin välityksellä, eikä haastateltavilla ollut tällöin mahdollisuutta esittää heti tarkentavia kysymyksiä, mikäli he olisivat niitä tarvinneet. Haastatteleamalla ohjaajia useampaan kertaan, olisi saatu vielä tarkempaa aineistoa.

Ohjaajien tulisi parantaa ohjauksetähteitä tavoitteellisiksi lisäämällä suunnittelua, sillä tavoitteellista opiskelijan ohjausta olisi vara lisätä Irlantilaisessa opetuskulttuurissa. Voisi arvioida, että säännöllisen palautteen sekä jatkuvan arvioinninannon käynnistäminen olisi myös vastuuhjaajalle itselle hyvä kokemus. Tarkoituksena on myös kannustaa paikallista työyhteisöä kehittämään laadukkaaksi ohjatun harjoittelun oppimisympäristöksi, joka tukee opiskelijan kasvamista asiantuntijaksi edistäen ammatillisten valmiuksien kehittymistä.

Jos tiedonkulussa on vaikeuksia tai tiedonsaatavuudessa on puutteita, ei opiskelijan työyhteisöön pääsy ole välttämättä tuettua ja työskentelyyn mukaan pääsy hidastuu. Harjoittelupaikasta puuttui alkuperähtytyspaketti, jota voitaisiin käyttää opiskelijan ohjauksessa ja myös uuden työntekijän työhön perehdytyksessä. Ihanne olisi, että opiskelija voisi tutustua suunnitelmallisesti työyhteisöön tulevana harjoittelupaikkana etukäteen valmiista alkuperähtytyspaketista. Tämän tutkielman jatkotutkimusaiheena voisikin olla perehdytyspaketin suunnitteleminen ja toteuttaminen, sillä aikaresurssit toivat omat rajoituksensa kehittämisehdotusten etenemiselle tämän työn puitteissa.

Uudet opiskelijat hakeutuvat mielellään työyhteisöön, jossa opiskelijan ammatillista kasvua tuetaan. Hyvä motivaatio lisää puolestaan kiinnostusta ja parantaa opiskelusuoritusta. Nykyisin kansainvälistyminen koulutuksessa ja työssä näkyvät ulkomaisten opiskelijoiden määränä, vaihto-opiskelun suosion kasvamisena ja englanninkielisen koulutuksen kysyntänä. Tutkielman toivotaan herättävän koulutuslalla kiinnostusta kehittää kansainvälisiä harjoittelukäytänteitä. Yhteistyö ei kehity, jos uusia ideoita ei saada yleiseen käyttöön. Tästä johtuen on tärkeää, että eri maiden ammattiryhmät kykenevät yhteistyöhön ja yhteisvastuuseen.

LÄHTEET

- Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351. WWW-dokumentti. Viitattu 10.11.10
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351>
- Benner, Patricia. Tanner, Christine A. & Chesla, Catherine A. 1999.
Asiantuntijuus hoitotyössä. Hoitotyö, päättelykyky ja etiikka. Suom. P.
Nieminen. Juva: WSOY
- Euroopan komission Erasmus-sivut, 2010. WWW-dokumentti. Viitattu 5.11.10
http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc80_en.htm
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha. 1999. Johdatus ladulliseen tutkimukseen. 3.
painos. Jyväskylä: Vastapaino
- Eskola, Susanna: Käsityöläisyys – Käsityöläisten ammattikuntalaitos. WWW-
dokumentti. Viitattu 16.11.2010 <http://www.kellomuseo.fi/kasityolaisuus.swf>
- Eteläpelto, Anneli & Vähäsantanen, Katja. 2006. Ammatillinen identiteetti per-
soonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa Eteläpelto, Anneli &
Onnismaa, Jussi (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasva-
tuksen 46. vuosikirja. Helsinki: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen
Tutkimusseura, 26-49.
- Foley-Cave, Susan & Cave, Mathew. 2010. Haastattelu Bridge Interprentin
Ltd:n toiminnasta. Dublin
- Grow, Gerald. 1991. The Staged self-director learning model. Teoksessa H. B.
Long and Associates. Self-directed learning: consensus & Conflict. Public
Managers Center: University of Oklahoma. 199-226
- HARKE, harjoittelun kehittämishankkeen neljäs väliraportti ajalta 1.7.–
31.12.2005. Keski-Pohjanmaan Ammattikorkeakoulu 1.3.2006. WWW-
dokumentti. Viitattu 8.2.11 http://www.cop.fi/harke/tietopankki/harke-tietopankki/raportit/V%E4liraportti2_2005.pdf
- Harris, P. R. & Moran, R T. (1991). Managing Cultural Differences. 3rd edition.
Houston: Gulf Publishing Company.
- Heinonen, Noora. 2004. Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu
harjoittelu. Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. Sosiaali-
ja terveysministeriön monisteita 2003:22. Helsinki: Sosiaali- ja terveysminis-
teriö, Terveysalan koulutuksen ammattihenkilöstön neuvottelukunta
- Hiemstra, Roger & Brockett, Ralph. 1994. From behaviorism to humanism: In-
corporating self-direction in learning concepts into the instructional design
process. Teoksessa New ideas about self-directed learning. (toim.) Nor-
man.H.B. Long & Associates. Norman, OK: University of Oklahoma WWW-
dokumentti. Viitattu 17.3.2011 <http://www-distance.syr.edu/sdlhuman.html>
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula. 2003. Tutki ja kirjoita (6.-9.
painos). Helsinki: Tammi.

- Humanistinen ammattikorkeakoulu, Opinto-opas 2010-2011. WWW-dokumentti. Viitattu 11.11.10 <http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/HUMAK-opinto-opas2010-2011.pdf>
- Humanistinen ammatikorkeakoulu. maaliskuu 2010. Harjoittelun käsikirja. WWW-dokumentti. Viitattu 5.3.2011
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opas kansainväliseen opiskelijavaihtoon ja harjoitteluun lähtevälle opiskelijalle. 2011a
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. 2011b. Toiminnanohjaus- ja laadunvarmistusjärjestelmä. WWW-dokumentti. Viitattu 1.3.2011 <http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/tola-esite-www.pdf>
- Hurme, Helena & Hirsjärvi, Sirkka. 2001 Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hänninen, Salme. 2006. Voimaantumisen kehitysohjelma persoonallisen ja ammatillisen identiteetin tukijana. Teoksessa Eteläpelto, Anneli & Onnismaa, Jussi (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. Helsinki: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. 191-217.
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinto-opas 2010-2011. WWW-dokumentti. Viitattu 7.2. 11. <http://www.jamk.fi/opiskelijoille/opinto-opas/opiskelunvaiheet/suorittaminen/harjoittelu>
- Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus, CIMO, Erasmus vaihto-ohjelma. 2008. WWW-dokumentti. Viitattu 5.11.10 <http://www.cimo.fi/Resource.phx/cimo/elinikainen-oppiminen/erasmus.htx>
- Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus, CIMO, Kansainvälinen vaihto. 2009. WWW-dokumentti. Viitattu 11.11.10 <http://www.cimo.fi/Resource.phx/cimo/kv-harjoittelu/kv-harjoittelu.htx>
- Kansaneläkelaitos (KELA) – vammaisten tulkkauspalvelut. 2011. WWW-dokumentti. Viitattu 2.3.2011 <http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/240510155837KP?OpenDocument>
- Laine, Timo. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksesta Aaltola, Juhani. & Valli, Raine. (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmenetelmiin II. Jyväskylä: PS-kustannus, 26 – 43.
- Lappi, Päivi. 2000. Viittomakielen lainsäädöllinen asema. Teoksessa Viittomakieliset suomessa (toim) Malm, A. Pieksämäki: Finn Lectura
- Mäkeläinen, Päivi. 2000. Työssäoppiminen – ohjattua ammattiin oppimista työpaikalla. Teoksessa Ohjaus ammattina ja tieteenalana 2 - ohjauksen toimikentät. (toim.) Onnismaa, Jussi. Pasanen, Heikki & Spangar, Timo. Porvoo: PS-Kustannus

- Ojanen, Sinikka. 2001. Ohjauksesta oivallukseen – Ohjausteorian kehittelyä. Helsinki: Palmeria-kustannus
- Roush, D. 2007. Indirectness Strategies in American Sign Language Requests and Refusals: Deconstructing the Deaf-as-Direct Stereotype. Teoksessa Translation, Sociolinguistic, and Consumer Issues in Interpreting, (toim.) Metzger, M. & Fleetwood, E. USA: Gallaudet University Press
- Ruohotie, Pekka. 1999. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Helsinki: WSOY.
- Sarala, U & Sarala, A. 1996. Oppiva organisaatio. Oppimisen, laadun ja tuttavuuden yhdistäminen. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Salmi, Eeva & Laakso, Mikko. 2005. Maahan lämpimään – Suomen viittomakielisten historia. Kuurojen Liitto ry. Helsinki.
- Salo, Ilmo. 2006. Harjoittelu – rutiinioppimista vai uudistavaa oppimista. Teoksessa Aineksia onnistuneeseen harjoitteluun, (toim.) Salonen, Paula. Kokkola: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu
- Salonen, Paula. 2005. Ohjaako Harjoittelu asiantuntijuuteen – Selvitys ammattikorkeakouluopiskelijoille toteutetusta harjoitteluaiheisesta kyselystä. Kokkola: Keski-Pohjanmaan Ammattikorkeakoulu
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry - SVT. WWW-dokumentti. Viitattu 6.3.11
<http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/>
- Teräväinen, Sirpa. 2005. Harjoittelu – Silta ammattiin humanistisella ja kasvatusalalla yhteisopedagogin ja viittomakielentulkin harjoittelujen juurilla. Teoksessa Harjoittelun Juurilla, (toim.) Hulkko, Pekka, Salonen, Paula & Varmola, Tapio. Kokkola: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu
- Timmermans, N. 2003. Report: A comparative analysis of the status of sign languages in Europe. Strasbourg, France
- Trinity College Dublin, Deaf Studies. 2010. WWW-dokumentti. Viitattu 8.11.10
<http://www.tcd.ie/courses/undergraduate/az/course.php?id=11>
- Tynjälä, Päivi. 1999. Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Wallin, Aila. 2006. Suomi-neito Down Under –työyhteisöjen elämää Australiassa suomalaisesta naisnäkökulmasta. Johtamistaidon PD- ohjelman lopputyö. Helsingin yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia.
- Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 15.5.2003/352.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030352>.
- Vuorinen, Risto, Tuunala, Eliisa & Mikkonen, Valde. 2000. Psykologian perusteet: Psykye – mielen maailma. Helsinki: Otava

Vuorinen, Ilpo. 1998. Tuhhat tapaa opettaa. Menetelmäopas opettajille, kouluttajille ja ryhmän ohjaajille. Suomen Morenoinstituutin julkaisusarja n:o 1, Tampere.

Väistö, Ritva. 2004. Mentorointi yksilön ja työyhteisön kehittämisen mahdollistajana. Teoksessa Mentorointi ammatillisen kasvun ja työyhteisön kehittämismenetelmä sosiaali- ja terveysalalla. (toim.) Väistö, Ritva. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Tiedotteita, 7-18

LIITTEET

1. Questions

1. Why to take students from Finland? Why to choose to take students from Finland?/ Why is it a good idea to take a student from Finland? For practice, experience, work, study...?
2. What do you think about Finnish sign language interpreter system, for example education, working situations and booking system?
3. Has your firm any collaboration with Humak University and if so, how would you describe it?
4. Have you engaged any contract with the Humak when considered student taking practical work experience in the firm?
5. Have you made some kind of collaboration strategy with Humak and if you do how often it is updated?
6. How do you support intern's learning? Do you think that these following aspects are important? In your opinion how are these guidelines acknowledged during the training period? Or are they not used at all? (If it is possible could you comment these points of view?)
  - supporting intern's independence
  - supporting intern's reflecting skills and possibilities
  - supporting intern's skills to master his/her profession
  - supporting intern's skills to master big pictures
  - supporting intern's skills to plan ahead and have goals
  - atmosphere, for example supporting intern's sense of security and support
  - attitude, for example supporting intern's ability to learn and develop
  - time, for example regularities in the training process
  - giving personal space, for example listening and answering intern's questions about work or personal life
  - questions, for example supporting and courage intern's skills to reflect his/her development
  - supporting intern's skills to use proper work related professional jargon
  - feedback, how supporting it is, for example how continuous, supporting it is and how often is it given
7. Do you have any information about the intern before the training is about to begin tai about to start and if you do, what kind of information? Would be beneficial to have some information beforehand?
8. Do you have any pre-made information package about your firm/company and facts what the training involves to give to the new intern
9. How do you initiate the new intern to your company and to your working habits?
10. Do you evaluate intern's skills and qualifications before training and if you do why?
11. Do you do review of intern's goals and aims together with her/him before or little after actual training period?

12. Do you make any kind of mutual agreement or plan about training process with the intern?
13. Should you do or have you been already doing a valuation in the end of the training period about which of the student's skills have improved and developed during the training?
14. Will the training situation be variable? How is the training period planned and what are the different possibilities for the intern to take part in when it come to the work situations?
15. Do you unwind and discuss differed situations afterwards and how?
16. what are the different possibilities for the intern to take part in when it come to the work situations? would you like to have and what sort of guidance?
17. Do you think that the actual training process and its methods of the training need developments?
18. Have you had any training about guiding the intern? If you do, what kind of and if you don't, would you like to have some?
19. I would like you to describe your company's, vision of your goals, and the means to get them achieved?